

Nel Verschoor van der Vlis

**KINDEREN
VAN ÉÉN VADER**

G.F. CALLENBACH n.v. NIJKERK

KINDEREN VAN ÉÉN VADER

NEL VERSCHOOR-VAN DER VLIS

**KINDEREN
VAN EEN VADER**

Tekeningen van W. G. van de Hulst Jr.

VIERDE DRUK

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

1. Op de tjalk

Geertje Donker gaat de hoek om van de Wilhelminastraat. Vóór haar ligt een brede weg van asfalt. Ze loopt langzaam en nadenkend over de grote tegels van het trottoir.

In de verte klinkt het lachend gejoel van de jongens en de meisjes op het speelplein van de school.

Ze trekt een kleine frons tussen de ogen en lacht zachtjes, zonder het te weten.

Ze schudt de blonde vlechten op de rug en steekt de handen dieper in de zakken van haar donkerrode manteltje.

In haar heldere, blauwe ogen vonken kleine lichten. Ja, ja, dat is een mooi plannetje, een pràchtig plannetje is dat...!!

Ze moet niet zo langzaam lopen, ze moet voortmaken en zien, dat ze op het schip komt, dat ze bij vader en moeder komt. Ze zal vragen... ja, ja, zij zal het vragen, vast en zeker.

En... misschien... misschien màg het wel...

Het is een eind lopen naar de grote tjalk, waarop ze wonen met z'n vijven: vader, moeder, Teuntje, Jantje en zij, Geertje. Een kind van het water is ze. Ja zeker, een kind van het water! Ze kijkt omhoog naar de lucht, vriest het al? Vader heeft gezegd, dat ze voorlopig blijven liggen. Het gáát vriezen, hebben ze voorspeld.

Ze is nu al twee weken op school hier en het is een fijne school. Ze hebben ook een aardige mijnheer.

Mijnheer Van Dam...

En nu trekt die frons weer tussen haar twee ogen, nu ziet ze weer nadenkend voor zich uit langs de kale bomen en de harde, grijze tegels van het trottoir.

Een donkere bui komt aanzetten. Dikke sneeuwvlokken beginnen langs de lucht te jagen, buitelen neer op haar hoofd, op haar armen, op de tegels van het trottoir. En de wind steekt op. Hoog boven haar hoofd zwiepen en zwaaien de zwarte takken van de boomkruinen.

Het is een joelend geweld langs de brede weg, waar aan weerszijden de dikke eiken staan.

Ze heft lachend het hoofd naar die dreigende lucht, naar die joelende wind in de bomen.

Ze is niet bang! O, ze is helemaal niet bang voor een donkere lucht en een heftige wind.

Ze is nog wel wat anders gewend, zij, Geertje Donker van de tjalk „De Geertje”. Het schip is naar háár genoemd, omdat zij de oudste is.

Vader is zijn schip in de oorlog kwijtgeraakt, de Duitsers hebben het hem afgenomen. Ze moesten bij oma gaan wonen. Jantje was er nog niet en Teuntje was heel klein.

Maar zij ging met vader en moeder mee de boeren langs om eten. Toen de oorlog voorbij was, heeft vader een nieuwe tjalk gekregen.

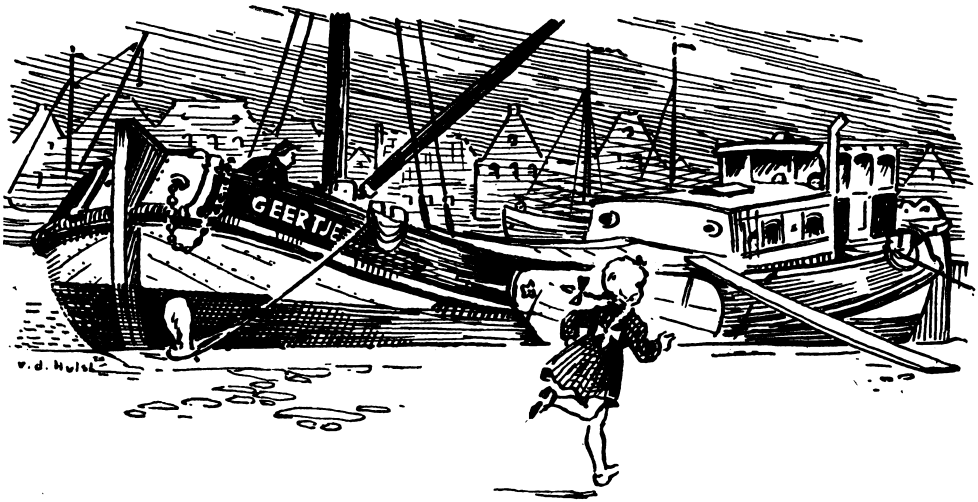
Met dat bericht kwam hij thuis op een avond.

Zijn schipperspet stond schever dan ooit en zijn krullen zaten in de war.

„We hebben een schip, moeder. En ik heb het „De Geertje” genoemd, want Geertje is de oudste en zij is de enige die mee gezwoegd heeft langs de deuren.”

O, het is altijd weer prachtig, die naam daar te zien staan. Rode letters op een zwarte boeg: „De Geertje”.

Ze gaat vlugger voort, ze moet nu gauw naar het schip. Ze

gaat haar plannetje vertellen aan moeder... Of... éérst aan vader?

Teuntje en Jan zullen wel in de stuurhut voor de ruiten staan met die sneeuw. Die wachten alle dagen, tot ze haar zien aankomen. Zij is de enige die naar school gaat, die altijd nieuwe verhalen weet. Teuntje is nog geen zes en Jantje is pas drie geweest.

Daar is het water al, dat naar de grote haven voert.

Ze loopt op een drafje nu, ze loopt al die schepen, de tjalcken en de roeischuiten, op een holletje voorbij.

Ze hoort niet eens, dat vrouw Jansen van de „Nooitgedacht” tegen de ruiten tikt. Ze steekt een hand op naar schipper De Laat, die op het dek staat en naar haar roept. Ze lacht om de witte keeshond, die als dol door het gladde gangboord van „De Hope” vliegt, het schip van De Ruyter.

En daar is „De Geertje”, rode letters op een zwarte boeg.

De loopplank gaat hoog naar het schip, dat leeg is. En kijk maar, daar staan Teuntje en Jan voor de ramen van de stuur-

hut en trommelen zo hard met hun vuisten op de ruiten, dat moeder hun een draai om de oren moet geven.

Ze lacht en zwaait en springt op de gladde plank, ze klimt snel naar het dek. Maar dan ziet ze vader bij de hulpmotor op het voordek.

Ze vergeet de stuurhut en de kinderen die wachten, ze vergeet ook moeder. Ze is het dek al over, holt langs de luiken en staat naast vader, die met een oliejas aan bij de motor ligt neergeknield.

„Hà, vader!!”

Hij kijkt omhoog, zijn schipperspet staat scheef op één oor, een donkere haarkrul steekt daaronder uit.

„Zo Geert, was je daar al, is het alweer zo laat?”

„Hoor es, hóór es, vader!!”

Hij springt omhoog, staat in zijn hele lengte vóór haar. Een breed, bruin gezicht heeft de schipper, twee lachende, donkere ogen.

Hij tilt haar omhoog, alsof ze zo licht als een veertje is.

„Zeg het es, meid, je kijkt zo ernstig. Heb je de meester een tik gegeven? Aan zijn jas getrokken? Zijn hoed weggestopt? Vooruit er maar mee.”

„Nee, stil nou, vader . . . doe nou niet zo mal . . .”

Schipper Donker zet een ernstig gezicht, hij houdt het hoofd wat scheef.

„Nee vader, ècht, hóór nou. Mag er een Hongaars meisje bij ons komen?”

„Watte?”

„Ja vader, luister nou. Voor dat meisje hadden ze nog geen adres. We moesten 't allemaal thuis vragen, zei mijnheer. En morgen konden we het zeggen. Toe vader, mag het nou? Ja, hè?”

„Beste kind . . . dat is me nou wat . . . dat weet ik niet. Ga

maar naar je moeder. We praten er wel es over. Gauw nou maar. Hoor, moeder roept je al.”

Ze kijkt achterom en ziet moeder, die vanuit de stuurhut, over de roef heen, naar haar kijkt. Ze ziet ook, dat moeder haar wenkt.

Vader is alweer neergeknield bij de motor.

„Toe Geert, naar binnen. Ik moet opschieten. We praten nog wel es.”

Ze draait zich om, ze loopt aarzelend langs de luiken, gaat door het gladde gangboord naar de deur van de stuurhut. Ze klimt de twee treetjes op, schuift de glazen deur open en staat opeens in de behaaglijke warmte van de stuurhut.

Moeder is bezig het koper te poetsen van de pomp bij het kleine aanrecht en van het geweldige stuurrad, dat in het midden van de stuurhut staat. Teuntje en Jan hangen dadelijk aan haar armen.

„Waar blijf je nou? Hoor es, Geert . . .”

Maar ze schudt ze ongeduldig van zich af en kijkt naar moeder.

„Zo Geert, gauw naar binnen, je natte schoenen uit. Je krijgt zo een kopje thee. Het is geen weer om op het dek te blijven.”

Heeft ze natte schoenen? Ze heeft dat niet eens gemerkt.

Het deurtje naar de roef staat open, ze springt zo het kleine trapje af.

Hè, hier is het heerlijk.

Het kachelkje staat in een hoek, het hangt in een ijzeren ring, zodat het nooit kan omvallen, als het schip begint te schommelen.

Ze kruipt op de wandbank, die onder het vensterbankje is. Ze zit bij de kleine, vierkante tafel. In de andere hoek is het luikje naar het achteronder, waar ze slapen, met z'n allen.

De roef heeft vierkante ruitjes, waardoor je op het dek kunt zien en naar de wal.

Boven de tafel is de koekoek, de glazen ruit, waardoor wat licht naar binnen valt. Jantje kruipt ook op de bank en Teuntje komt aan de andere kant naast haar zitten.

Teuntje heeft donkere ogen en twee grappige staartjes, die rechthoekig staan met een strikje erom. Jantje heeft een witte krullebol. Hij trekt Geertje aan haar arm.

„Vertel nou es van e meestej, hè?”

Ze knikt en kijkt naar moeder. Ze kan hier vandaan moeder bezig zien in de stuurhut. Ze kan ook de ontzaggelijk donkere lucht zien, die in het westen komt opzetten.

Zou moeder gauw klaar zijn? Je moet nooit iets van moeder willen, als ze aan het werk is. Moeder is vast gauw klaar. Het koper van het stuurrad is al gepoetst, kijk maar, dat blinkt als een spiegel.

Zo, moeder wast haar handen. Nu komt ze straks binnen en zal haar een kopje thee geven. En dan . . .

Maar ze houdt het niet langer uit, ze is plotseling overeind. Ze merkt niet eens, dat ze maar één pantoffel aan heeft, dat die andere blijft liggen naast het roodgloeiende kachelkje. Het zijn maar twee treetjes van de warme roef naar de stuurhut.

De hagel slaat plotseling tegen de ruiten. Ze rammelen in de felle wind die opsteekt en de bui dichter boven het schip drijft.

„Moeder, hoor es. Móeder?”

Ze staat naast het stuurrad.

Vrouw Donker strijkt het koper nog een keer na met een wollen lap. Ze houdt een hand boven de ogen voor de valse zon, die tussen de grauwe wolken doordringt. Ze moet de schipper maar binnenroepen, hij zal . . .

„Móeder . . .”

„Ja, Geert?”

„Mag ik . . . moeder, mogen wij een Hongaars meisje? Jà?”

„Wat zeg je nóu? Ga es mee naar binnen. Nee Jantje, bij de kachel blijven. Zo. Wat wou je nou?”

Moeder schuift de deur van de stuurhut dicht. Nu is de roef klein en warm en gezellig. De glazen koekoek boven hun hoofden laat nog wat licht door. De hagel sputtert driftig op die kleine ruit.

„Wat wou je nou?”

„Mijnheer zei, mijnheer zei, dat er helemaal geen plaats was voor één meisje, moeder.”

„Maar kind, waarom vroeg mijnheer dat nou aan jou? Er zijn toch nog meer kinderen in de klas?”

„Ja moeder, natuurlijk. We moesten het allemaal vragen. Allemaal thuis vragen, moeder. Mogen wij het meisje? Hè ja, moeder!”

Teuntje kruipt op moeders knie, ze begrijpt het niet helemaal, ze trekt aan moeders arm: „Ja hè, wij krijgen dat meisje, hè?”

En Jantje doet ook een duit in het zakje. Hij is drie jaar en begrijpt er helemaal niets van, maar hij wil toch ook meedoen, net zo goed als Geertje en Teuntje.

Daarom duwt hij zijn witte krullebol tegen moeders benen aan: „Wij ook een meisje, hè moesje?”

Vrouw Donker kijkt in de gezichten, ze lacht. Ze trekt Geertje aan haar lange vlechten: „Malle meid. Hoe kom je erbij. Laten die andere kinderen het eerst maar eens vragen. Bij een ander is het veel gemakkelijker. Hier op het schip...” Daar staat Geertje en daar rolt dat mooie plannetje opeens uit haar handen, en daar zijn de lichtjes opeens uit haar ogen. Moeder ziet het.

„Ben je mal, ben je helemaal mal, Geertje, sta je daar nou om te grienen? Kom, ga es een spelletje doen met elkaar. In de roef blijven maar. Nee, nee Teuntje, niet naar het dek. Het is een weer van geweld. Ga jij de puzzel maken, Geert, en Teuntje mag het kleurboek. Wil Jantje de blokkendoos?”

Het lijkt wel zondag, ze mogen het allermooiste speelgoed hebben. Teuntje vergeet het meisje. O, het kleurboek! Daar staan prachtige platen in. En ze mag eigenlijk alleen maar 's zondags een plaat maken. Jantje vergeet het meisje helemaal. De grote blokkendoos! Hij stapelt de blokken torenhoog, gooit ze schaterend omver.

Geertje buigt zich diep over de puzzel.

Het is een heel moeilijke puzzel en ze kan hem alleen maken. Teuntje kan het nog niet. Ze is er altijd weer een beetje trots op, als hij klaar is. Het is een grote zee met een zeilschip met drie zeilen. Vader heeft hem meegebracht, verleden jaar, toen ze jarig was.

Het is altijd weer een feest die heel kleine stukjes aan elkaar te passen. En toch is ze daar nú zo blij niet mee.

Nee, zij, Geertje, is dat meisje níet vergeten, helemaal niet. Laten die andere kinderen het éérst maar eens vragen . . . zei moeder . . .

Waarom màg het nou niet.

Ze kijkt op van de puzzel, ze kijkt naar moeders gezicht, dat gebogen is over de sokken van vader.

Moeder heeft de lamp aangestoken. Het is vroeg donker vandaag. De hagel tikt nog altijd op de glazen ruit van de koekoek boven hun hoofden. Door die koekoek zie je de grauwe wolken voorbijtrekken. Een klein stukje kun je maar zien. „Moeder, mag ik gaan vragen of vader al klaar is?”

Moeder kijkt op. Ze draait de petroleumlamp wat lager, omdat de vlam zo optrekt, dan kijkt ze even naar Geertje.

„Nou, toe dan maar. Doe je mantel aan en zet je muts op, hoor.”

Teuntje kijkt niet eens op, zo is ze bezig in het kleurboek. En Jantje gooit net een grote toren aan stukken. Ze hoort hem schateren achter haar rug, als ze de twee treetjes opklimt naar de stuurhut.

Vader en moeder moeten bukken, als ze van de stuurhut naar de roef en omgekeerd gaan. Het deurtje is laag en rond. Vreemde mensen stoten altijd hun hoofd, als ze niet op tijd gewaarschuwd worden.

Oom Janus, een broer van moeder, stootte op een keer zo

hevig zijn hoofd, dat hij later met een bult als een ei aan de tafel zat.

In het schemerdonker van de stuurhut glanst het koper van het rad en de pomp als goud. Geertje doet haar mantel aan, maakt haar schoenen vast en trekt de kap over het hoofd. Wat een wind staat er! Ze kan de deur naar buiten nauwelijks openkrijgen. Ze duwt stevig met haar ene knie, even later staat ze in het gangboord. Het water klotst hard en nijdig tegen de boorden. Het schip schommelt heen en weer. Daar is ze niet bang van.

Voor op het dek schijnt het licht van het vooronder. Ze kijkt naar beneden in het smalle hokje.

„Mag ik ook beneden komen, vader?”

„Ja, gauw maar, het is geen weer voor het dek, wat kom je doen?”

„Vragen of u al klaar bent.”

Ze laat zich van het ijzeren laddertje afzakken en staat naast vader in het vooronder.

Hier staan alle lampen op een rijtje, de rode, de groene en de witte. Ze weet precies, waar ze horen te hangen, als ze varen. Maar nu het schip stilligt, wordt alleen de stormlantaarn opgehangen aan bakboordzij.

Het hokje is klein en benauwd. Als je zo lang bent als vader, moet je helemaal krom staan.

„Zie zo, Geert, we zijn weer zover. Ik ga nog even sigaretten halen.”

„O vader, mag ik mee?”

„Jij mee, turf?”

Ze lacht, de lichtjes vonken weer aan in haar ogen.

Als vader „turf” zegt, mag ze wel mee; dat is het lievelingsnaampje van vroeger nog.

Ze gaat dansend over het dek, roept om de hoek van de

stuurhut, dat ze meegaat met vader, holt hem dan na de loopplank over.

Je weet nou niet meer of het hagelt of sneeuwt, het doet alles door elkaar.

„Vader, blijven we nog lang liggen?”

„Ik denk het wel, Geert, het zal hard gaan vriezen.”

Ze steekt haar arm diep door vaders arm.

„Waarom mag het meisje niet bij ons komen, vader?”

„Meisje? O, dat Hongaartje? Zei moeder dat? Moeder weet dat het best. Het is allemaal maar drukte en het kost geld. Dat begrijp je toch wel? Laat dat nou aan je moeder over, Geert.”

„Ik wou het zo graag,” zegt ze.

De winkels in de straten wenken met vrolijke lichten.

Ze staan voor de toonbank. Vader betaalt en dan lopen ze terug naar het schip. Een schamp licht schijnt door de kieren van de ruitjes naar buiten. Moeder heeft de gordijntjes dichtgetrokken.

Achter vader aan gaat ze de loopplank over. Ze komen de roef in. Moeder is bezig het brood te snijden; ze houdt dat tegen de borst. Ze legt voor ieder een stapeltje op het donkere tafelzeil. Ze krijgen er een stukje worst bij en een stukje kaas. Ook een beker melk.

Vader trekt zijn rieten armstoel bij de tafel.

Geertje kruipt naast Teuntje en Jan op de houten bank.

Op de kachel raast het water voor de koffie.

Buiten wordt het stiller; het hagelt niet meer, op de koekoek is geen geluid meer te horen.

Het penduletje op de schoorsteen slaat vinnig zes snelle slagen. Moeder schenkt de koffie op en zet die op het kleine lichtje midden op de tafel.

Vader neemt de pet van z'n hoofd:

„Kom kinderen, handen samen, we beginnen.”

Het is acht uur geweest.

Teuntje en Jantje slapen al, Geertje zit nog aan tafel te lezen. Ze kijkt dromerig rond in de kleine roef.

Ze denkt: Waar is dat meisje nu? Zou ze ook zitten lezen, net als ik? Misschien verlangt ze erg . . . naar haar moeder, of ze zal . . .

„Kom Geert, ga je wassen. Het is tijd.”

In de stuurhut is het koud. Ze laat het water uit de pomp neerpatsen op haar handen. Je kunt zo naar buiten kijken. Het water glanst van de scheepslampen. Schipper De Laat heeft de overgordijntjes in zijn roef nog open. Hij zit met zijn dochter te eten.

„Opschieten Geert, je wordt koud.”

Ze springt het trapje af, trekt de deur dicht en staat tegen de tafel.

„Mag het nou ècht niet, moeder?”

„Wat niet? O, dat meisje? Nee, welnee kind. Die komt wel ergens terecht. Gauw meid, geef vader een kus. Ik kom je zo nog even toedekken.”

Ze trekt het luikje open, gaat schoorvoetend het laddertrapje af naar het achteronder, waar de kooien zijn. In de ene kooi slapen vader en moeder. In de andere Teuntje en zij zelf.

Daar past net het kinderledikantje tussen van Jan. Ze buigt zich er overheen. Hij slaapt als een roos, de dekens weggetrapt. Moeder zal hem wel toedekken, die komt toch nog. Teuntje ligt natuurlijk weer dwars in de kooi. Die denkt altijd, dat het bed alleen voor haar is.

Hupsa, ze hijst de dikke Teuntje met de rode slaapwangen een eind de andere kant op. Dan schiet ze vlug in bed en kruipt dicht tegen haar kussen aan op haar knieën.

„Trouwe Vader in de hemel . . .” Wat doet het meisje nu? Is het meisje ook in bed? Nee, niet aan denken, ze moet nu eerst bidden. „Toch een heel klein schaapje zijn . . .”

Ze schuift onder de warme dekens en ligt rond te kijken in het achteronder. Onder de poortramen, die kleine, ronde ruiten, dicht bij het water, is een kastje, waarin al hun kleren liggen. Vlak onder die poortramen is een brede vensterbank, waarop ze 's zomers dikwijls spelen, als moeder hen te druk vindt en naar beneden stuurt, uit de roef vandaan.

De poortramen glanzen in het donker en toch is de maan er vanavond niet. Het licht schijnt uit de roef langs het laddertje en langs het luikje, dat nog openstaat.

En daar is moeder.

„Zo, lig je al? Lekker warm? Heb je Teuntje op zij gehaald? Kijk Jan nou weer es. Zo, lekker warm eronder en nu maar gauw slapen. Vader zegt dat het al vriest. Als dat waar is, zullen we wel een poos blijven liggen.”

„Fijn, hè moeder? Dan blijf ik lekker nog een poosje op school bij mijnheer Van Dam.”

Och en daar is het meisje alweer. Het is of ze vlak naast mijnheer Van Dam op de voorste bank zit en met grote ogen naar de kinderen in het lokaal zit te kijken.

Ze zou het nòg es aan moeder willen vragen, maar ze durft niet meer. Ze weet dat moeder dan boos zal worden en zeggen zal: „En nou niet langer zeuren, afgelopen. Je weet goed wat moeder gezegd heeft. Niet honderdmaal hetzelfde, Geert.” En als vader het hoort, boven, zal hij roepen: „O, o, ben je weer bezig, doorzetttertje? Je bent net een kleine stoomboot, die vast en zeker op zijn doel aanstuurt. Geert, Geert!!!”

Moeder is alweer naar boven. Geertje heeft nauwelijks ge-

merkt dat moeder haar een zoen gaf. Het luik valt omlaag. Nu is het stil en donker in het achteronder.

Het water klotst tegen de boorden van het schip. In de verte klinkt een scheepshoorn. Ze weet, wat dat betekent. Nu wacht een schuit tot de brug opengaat. Straks vaart dat schip onder de open brug; de lichten van die brug gloeien in de avond. En langs de wal branden de straatlantaarns. Het is prachtig om in de avond binnen te lopen, om langs al die verlichte straten te varen, om onder de bruggen door te gaan. Amsterdam is mooi en Haarlem en Utrecht. Ze staat dan met moeder in de stuurhut. Teuntje en Jan slapen dan; zij mag opblijven, want zij is de oudste.

Ze hoort de stemmen van vader en moeder in de roef. Ze lijken van heel ver te komen. Je kunt hier niet horen, wat ze zeggen.

Als het meisje hier nou was, kon ze er best bij in de kooi. Ze zou Teuntje nog een eindje verder schuiven. Dan waren ze samen vriendinnetjes in het donker. Het meisje zou vertellen van het vreemde land en zij zou vertellen van lange tochten met het schip op het water.

Daar komt het schip aan. Het licht schijnt langs het poortraam. Ze gaat rechtop zitten en kijkt naar de gestreken mast, naar de lichten in het donker: rood en groen en wit.

Wat zou het voor lading hebben? Aardappelen misschien of koemest . . .

Ze ligt weer achterover, het schip deint op de golven . . .

Boven is het stil geworden. Nu de drie druktemakers weg zijn, lijkt de roef groter en ruimer dan overdag. Het schip schommelt in een voortdurende deining.

Het is een rustige avond. Vrouw Donker vouwt de laatste

kousen in elkaar. De was is aan kant, droog en gestreken. De kousen en sokken zijn gestopt.

Ze komt overeind uit de rieten stoel.

„Zal ik een lekker kopje koffie maken, Gert?”

Schipper Donker veert overeind, hij was bijna ingeslapen. Hier in de kleine roef, waar het warm en rustig is, komt de slaap over hem. Hij is gewend buiten op het dek te zijn in regen en wind, bij vorstkou of in de lauwe warmte van de zomer.

„Graag een bakje, vrouw. De kinderen slapen zeker al. Het is zo kalm beneden.”

Ze geeft geen antwoord, maar klimt het kleine trapje op naar de stuurhut. Als ze terugkomt, kijkt ze naar schipper Donker, die in de krant is gaan lezen. Ze schuift de grote, witte kop over de tafel naar hem toe.

„Heeft Geertje met jou ook over zo'n meisje gepraat?”

Hij kijkt op.

„Ja, een Hongaartje, is 't niet?”

Hij lacht, schuift de krant ver van zich af en grijpt de grote kop in zijn twee bruine schippershanden.

„Ja . . . het kind was er vol van. Echt Geert weer. Driemaal hetzelfde vragen zeker? Doorzetten, mijnheertje!”

„Wat heb je tegen haar gezegd?”

„Dat het niet ging natuurlijk, dat het voor jou te druk was. Jij toch ook, vrouw?”

„Ja . . .”

Ze schuift het gordijntje weg en kijkt door de ruiten in het donker. Ze ziet niets. Ze ziet wel even Geert, die plotseling staat te huilen in de roef. Zo gauw huilt Geert anders niet. Daar is ze de oudste voor.

Als ze er nog aan denkt hoe ze in die hongerwinter gelopen hebben met Geert tussen zich in. Het kind bleef altijd even

moedig, al werden ze telkens doorgestuurd. En plotseling wordt het gezicht van vrouw Donker warm en rood. Ze slaat de ogen neer en grijpt naar een paar sokken, die al gestopt zijn en niet meer uit elkaar behoeven te worden gerold.

Want daar lopen ze opeens weer met z'n drieën in de kou, de schipper, Geertje en zij. Het was een boze winter met sneeuw en vorst.

Jantje was nog niet geboren en Teuntje was bij oma. Ze waren erop uitgegaan om eten. Geertje hadden ze meege-nomen.

„Misschien hebben ze dan medelij met je en geven ze wat,” had de schipper gezegd.

Maar bijna overal waren ze doorgestuurd.

Ze buigt zich dieper over de sokken. Ze staat weer aan al die deuren, de koude hand van Geertje in de hare, naar van de honger.

Wat is ze bezig te doen? Wat heeft ze tegen Geertje gezegd over dat Hongaarse meisje?

Die komt wel ergens terecht. Ja, ja, dat is gemakkelijk gezegd.

Die komt wel ergens terecht . . .

Dat hebben veel van die boeren tóen ook gezegd.

Het is of dat vreemde kind opeens vlak naast haar staat. Ze kent haar niet. Misschien is het een lief, zacht kind, misschien is ze druk en moeilijk. Maar in ieder geval heeft haar moeder geen eten voor haar . . .

„Zeg vrouw, je sláápt toch niet?”

Ze schrikt op en kijkt recht in het gezicht van de schipper.

„Nee, nee, ik slaap niet. Ik zit aan dat Hongaartje te denken. Misschien . . . misschien zouden we haar tòch kunnen nemen . . .”

„Maar mens, hoe kom je daar nou bij? Je hebt het toch al druk genoeg met dat stelletje hier?”

Ze knikt en blijft naar hem kijken.

„Dat heb ik ook gedacht . . . maar . . . misschien hadden die boeren het ook druk genoeg met hun stelletje, toen ze ons doorstuurden zonder eten . . . in de oorlog, je weet wel . . .”

Een korte stilte valt.

Hij begrijpt het, in diezelfde korte stilte.

Ook hij gaat plotseling weer langs de deuren. Deuren die werden dichtgedaan, hard en vijandig soms. De honger joeg hen van de ene boerderij naar de andere. Hij heeft vaak zijn vuisten opgestoken . . .

Vrouw Donker legt haar werk neer.

„Als je 't ook goedvindt, Gert, dan moeten we dat meisje nemen. Misschien zijn we dáárom van de ene dichte deur naar de andere gejaagd, om te leren aan een ander te denken. Ik wou dit kind dóórsturen . . . Maar ik kan het niet doen . . .”

Hij staat op en legt twee handen op de tafel. Dat is soms zo de gewoonte van deze schipper, van schipper Donker.

„'t Is mij best,” zegt hij en dan gaat hij de roef uit, de stuurhut door, het dek op, alsof daar wonderwat te doen is.

Het is behoorlijk koud buiten. Een halve maan staat hel en scherp tegen de lucht getekend. De sterren flikkeren meedogenloos.

Hij voelt geen kou, hij steekt alleen de handen wat dieper in de zakken. Hij denkt: De les van die hongerwinter was bijna nog niet hard genoeg. Het scheelde niets of we hadden dat schaap doorgestuurd.

Langzaam keert hij zijn gezicht naar de roef, naar die kleine, verlichte koekoek.

En dan kan hij het opeens niet langer meer uithouden op

dat dek. Hij moet naar zijn vrouw. De vrouw die de stem van God verstaan heeft, al was het niet dádelijk.

Is het niet een zégen, als je een vrouw hebt, die in de Here gelooft?

In de roef is vrouw Donker alleen gebleven.

Ze komt snel overeind, trekt het luik open en gaat het trapje af.

„Slaap je nog niet? Dacht ik wel. Ik weet wat moois, Geert!”

„Ja? Já moeder?”

„Het meisje mag bij ons komen; zeg dat morgen maar tegen mijnheer.”

Hetzelfde ogenblik is Geertje het bed uit en hangt aan moeders hals.

„Já? Ja! Echt waar? Echt waar, moeder? Even tegen vader zeggen!!”

Ze is in een ogenblik het trapje op, rolt de roef in, springt op haar vaders knie.

„Fijn, hè meid? Nou komt het tòch voor elkaar.”

Ze zit daar met slingerende benen. Twee kleine lichten vonken in haar ogen.

„Fijn, hè vader? Fijn, hè?”

2. Het meisje uit Hongarije

Het scheelt de volgende woensdag niet veel, of Geertje Donker van de tjalk „De Geertje” moet schoolblijven. Het is onmogelijk om stil te zitten, als je weet, dat je moeder het meisje gaat halen, als je bedenkt, dat ze al in de roef kan zitten wanneer je thuiskomt.

Mijnheer Van Dam loopt langs de banken. Hij staat stil bij Geertje.

„Dat gaat verkeerd, Geert!!!!”

Ze zucht en legt snel de armen over elkaar.

Hij buigt zich over de bank. „Je denkt te veel aan het vreemde meisje, niet? Dacht ik wel. Goed, dat ik het begrijp. Denk erom, anders wordt het schoolblijven. Dat gaat toch vandaag niet, Geert?”

Ze doet nu heel erg haar best. Ze mist nog een keer met lezen. Mijnheer Van Dam trekt de wenkbrauwen op, maar het loopt goed af. Om vier uur gaat de hele rij naar buiten.

Joosje de Jong en Rietje Langeveld lopen achter Geertje aan. „Toe, mogen wij mee naar het meisje kijken?”

„Nee,” zegt ze, „nee hoor, morgen wel, morgen . . .”

Ze holt de Wilhelminastraat uit, de brede asfaltweg op naar het water. Ontzaglijk, zo hard als Geertje Donker lopen kan, als ze wil. De vlechten dansen op haar rug. Ze valt bijna over haar eigen benen.

Daar zijn de schuiten en hun eigen tjalk. Hijgend springt ze op het dek.

„Ha vader . . . ! Is . . . is . . . ze . . . er . . . al?”

„Lieve kind, is dat hollen. Moeder is nog niet terug. Teuntje is meegegaan. Ze zal wel gauw komen. Kijk maar wat op de wal. Ik pas wel op Jantje.”

Ze is alweer op de kant en loopt ongedurig heen en weer.

Ze zet de hand aan de mond: „Vader, van welke kant komen ze?”

Vader komt naar de loopplank toe.

„Ga de Zwijgerlaan maar in, Geert, maar niet verder. Dan kun je naar twee kanten uitzien.”

Ze is blij dat ze wat doen kan en gaat op stap.

De lucht is hoog en blauw, zonder wolken. Ze heeft een

kleur van het lopen. Komt daar iemand aan? O, dat is een man met een kind.

Maar dáár, daar bij de hoek. Ja . . . ja . . . lopen . . .

Moeder ziet haar komen en steekt een hand op. Teuntje lacht en wenkt. Ze ziet nog dat moeder wat tegen het meisje zegt. Dan staan ze tegenover elkaar.

„Dag,” zegt Geertje bedremmeld.

„Dag,” zegt het meisje, „ik heet Andra.”

Geert steekt haar arm door die van het meisje.

„Lopen jullie maar vooruit,” zegt moeder.

Daar gaan ze, drie op een rij.

„Praat jij net als wij?” vraagt Geertje.

Het meisje denkt even na, ze zoekt naar woorden, dat kun je zo maar zien. „Een . . . béetje . . . we leerden in het kamp.

En moeder heeft ook geleerd. Ik weet al vele woorden.”

Het klinkt zo plechtig, dat Geertje en Teuntje in de lach schieten en dan lacht Andra ook maar mee, al weet ze niet precies waarom.

Geertje kijkt het meisje nog eens goed aan.

„Hoe heet je nog meer dan Andra?”

Het meisje begrijpt het niet. Ze trekt de schouders op.

Geertje zegt: „Andra . . . en dan? Nòg een naam?”

„O ja, Andra Sabo . . .”

„O . . .”

Andra Sabo . . . Ze kijkt nòg eens goed van op zij naar Andra Sabo. Het meisje heeft donkere ogen en zwarte krullen, die op haar rug hangen.

„Jij hebt mooie krullen, hè?”

„Krullen?”

„Ja,” zegt Geertje. Ze lacht en trekt aan de zwarte krullen van Andra.

„O . . . já . . .”

En dan weten ze opeens hoe ze elkaar verstaan moeten. Aanwijzen en met je handen gebaren maken. Een paar woorden erbij. Ze begrijpen elkaar. Teuntje doet ook al mee. Ze hebben reuze pret.

Moeder loopt erachter. Ze denkt: Kinderen vinden elkaar

zo gemakkelijk. Die drie lijken nu al dikke vriendinnen. „Hoor es,” zegt Teuntje, „vond je 't erg, bij je vader en moeder vandaan?”

„Vandaan? Weg? Wèg? Ja . . . maar ik heb niet een vader meer . . .”

„O . . .”

Teuntjes blauwe ogen worden groot en rond, ze kijkt geschrokken naar het meisje. Geen vader meer? Zij wel, zij gelukkig wel.

Geertje zegt niets, ze kijkt de lange weg af. Straks, om de bocht heen, kun je het water zien, straks, om de bocht heen, kun je het schip zien en vader, als hij op het dek staat.

Geen vader . . . Ze zijn opeens een beetje uitgepraat, Teuntje en Geertje en Andra.

Want Andra Sabo, het meisje uit Hongarije, is opeens weer op het station. Haar moeder staat bij haar. Haar moeder zegt: „Je moet niet bang zijn. Dapper zijn, Andra . . . dapper zijn. Wij allebei. Dat zou vader ook willen. En er is een andere Vader die met je meegaat. Dat wéét je.”

Ze zucht even, ze kijkt ook die brede, vreemde weg af. Ze wil opeens terug, ze wil niet met deze vreemde mensen mee, ze wil terug naar het station . . . ze wil, ze wil . . . Een boze drift komt in haar opzetten. Dat gebeurt wel meer. Dat gebeurt thuis ook wel eens. Moeder heeft daar verdriet van. Moeder heeft haar gewaarschuwd, toen ze wegging.

Daar denkt ze nu niet aan. Ze wil . . . ze wil . . . ze zal . . . Daar gaan ze de hoek om. Daar ligt het brede water, daar zijn de schepen. Geertje steekt twee armen omhoog, want ze kan het opeens niet meer uithouden, ze móet naar haar vader toe, naar de schipper. Daar is hij, daar komt hij de stuurhut uit, het dek op naar de loopplank.

Wat is dat?

Andra staat plotseling stil. Haar grote, zwarte ogen kijken strak naar die man, naar die schipper, naar dat lachende gezicht vlak voor haar.

Ze steekt een hand uit, ze vergeet haar boosheid en haar drift.

„Die . . . die . . .” hakkelt ze, „die pappa is . . . de mijne . . . ik . . . ik . . .”

De schipper heeft het verstaan, hij steekt twee armen uit.

„Lijk ik op jouw pappa? Dat is mooi. Ik til jou zo op mijn schuit. Hoelala! Daar gaat ie. Kom maar binnen, allemaal.” Ze verstaat niet alles, maar dat hindert immers niet?

Een zacht licht straalt uit de grote, zwarte ogen. Haar ene hand ligt veilig in die grote, bruine hand van de schipper, die zo op haar vader lijkt. Ze kijkt ook even naar die vreemde moeder, die zo aardig met haar heeft gepraat, toen Geertje er nog niet was.

Och en wat is dit allemaal? Ze is nog nooit op een schip geweest. Wat een grappig huisje. Hoe noemen ze dat? Stuurhut? Nazeggen: stúúrhùt, stúúrhùt. En dat kleine, leuke kamertje? Roef? Roéf . . . roéf . . . roéf . . .

En een jongetje kruipt tegen haar aan.

„Heb jullie geen eten? Hiej wel, kijk maaj, hooj!”

O, en een kacheltje in een ijzeren ring . . . en wat een kleine ruitjes. Die moeder trekt haar tegen zich aan. „Kom maar even bij me. Denk maar dat ik nou een beetje jouw moeder ben. Morgen gaan we een brief aan jouw echte moeder schrijven . . .”

Is het erg . . . het is toch niet erg, dat ze nu even huilen moet? Van blijdschap en van verlangen en een beetje van schaamte, omdat ze daarnet zo driftig en boos werd, al hebben ze dat niet eens gemerkt . . .

O, hier wil ze wel blijven, hier in dit leuke huisje, dat net een

sprookje is . . . Hier wil ze wel blijven bij die vader, die op pappa lijkt. Hier wil ze wel blijven bij die kinderen, die van alles bij haar brengen om te laten zien.

Als het acht uur is, zegt moeder: „Kom kinders, nu gaan jullie lekker slapen en uitrusten. In een heel mooi kamertje, Andra. Zo iets heb je vast nog nooit gezien . . .”

Ze heeft wel gezien, dat die moeder Jantje meenam het trapje af, ze heeft ook wel gezien, dat dat luikje weer dichtging. Ze had wel willen vragen of ze eens kijken mocht, maar dat durfde ze niet.

Teuntje springt haar vader om de hals, Geertje ook. Andra staat er een beetje verlegen naar te kijken.

Maar daar is de schipper. Hij steekt twee lange armen uit, hij grijpt met zijn twee grote, bruine handen Andra's arm. „Kom maar, ik lijk toch een beetje op jouw pappa? Kom maar. Je bent nou ook een beetje mijn dochter. Dat moet je maar gauw aan je vader schrijven.”

Het blijft even stil. De wind rolt tegen het raam, de boot schommelt zachtjes heen en weer. Andra grijpt zich vast aan de kleine tafel. Ze is die schommeling nog niet gewend.

„Maar . . . ik . . . ik heb geen pappa meer.”

Geertje krijgt een kleur. Ze leunt tegen de vensterbank, ze moet opeens aan daarstraks denken, toen ze buiten liepen en ze heel hard lopen wilde om maar gauw haar vader weer te zien.

Nu trekt die schipper Andra dicht tegen zich aan. Die lange, bruine kerel, voor wie de jongens op de loop gaan, als hij begint te roepen en te wenken.

„Dat is erg, Andra, dat is héél erg. Jouw vader is zeker in de oorlog omgekomen? Ja? Gelukkig, dat je een andere Vader hebt. Ja toch, Andra?”

Ze knikt en kijkt in het zachte licht van de petroleumlamp. Het is erg moeilijk nu niet te huilen, hier in dat mooie kamertje, waar alles zo anders is dan thuis. Het is ook verschrikkelijk moeilijk om nu niet heel hard om moeder te roepen.

Vrouw Donker ziet het wel.

Ze zegt: „Komen jullie maar gauw mee. Je hebt vast nog nooit zo'n kamertje gezien als hier, Andra. Kom maar.”

Ze gaan achter elkaar het trapje af. De schipper kijkt hen na.

Hij denkt: Zo'n klein, jong ding, zonder vader . . .

Beneden moet Andra alles wel vergeten.

Wie heeft nou ooit zo'n leuk slaapkamertje gezien! Ze zegt het woord na, dat moeder voorzegt: achteronder.

Achteronder, dat moet ze vertellen, als ze thuis is. Dat is heel wat anders dan het slaapkamertje thuis. Zal haar moeder het begrijpen, als ze het vertelt? Zal ze goed begrijpen hoe het was? Achteronder. Kijk es, wat een rare bedden.

„Dat zijn kooien,” vertelt Teuntje.

„Kiekeboe,” roept Jantje opeens.

„Wel, nou nog mooier,” schrikt moeder, „doet Jan dat? Nee, toch niet, hij slaapt.”

„Nee moeder, hij slaapt niet, kijk maar goed.”

En nu schiet de kleine dikzak boven de dekens uit.

Ze lachen er allemaal om.

„Jantje vindt ook alles vreemd en nieuw,” zegt moeder.

„Kom kereltje, nu stil, anders mag je morgenvroeg niet bij vader en moeder in bed.”

Zo dat helpt. Jantje schiet gauw onder de dekens.

Moeder helpt eerst Andra. De andere twee kunnen zich wel redden. Ze heeft de kleren van Andra al uitgepakt en in het kastje onder de vensterbank gelegd.

„O, wat heb jij een leuke pyjama,” zegt Teuntje.

Ze komen er allebei vlakbij staan. Een witte pyjama met roze beesten erop.

„Die heeft gemaakt mijn moeder,” zegt Andra, „toen ik naar Holland ging.”

Zo, nu zijn ze allemaal klaar. Ze mogen met z'n drieën in de ene kooi. Dat kan gemakkelijk. De kooi is diep. Het is er warm en het is een veilig gevoel, daar met z'n drietjes te liggen.

Andra steekt opeens twee armen uit en trekt het hoofd van vrouw Donker naar zich toe.

Vrouw Donker begrijpt het wel. Ze strijkt even langs de krullen van Andra. Ze zegt: „Kom kinderen, nu jullie gebedje opzeggen.”

Ze kijkt lang naar de drie gebogen ruggen en naar de drie paar gebogen knieën. Ze luistert naar Teuntje en dan naar Geertje.

Geertje is klaar. Vrouw Donker heeft zo staan denken, dat ze het bijna niet gehoord heeft.

En dan bidt Andra. Ze bidt zingend, alleen op haar knieën nu en ze bidt in haar eigen taal. Veel vreemde, onbegrijpelijke woorden. Teuntjes mond gaat ver open en Geertje doet, zonder dat te weten, opeens haar handen samen.

Dan staat Andra op.

„Ik kan er niets van begrijpen,” zegt Teuntje spijtig.

Vrouw Donker stopt de dekens achter de smalle kinderruggen. Ze geeft ze alle drie een kus, net of Andra nu ook helemaal haar eigen kind geworden is.

Niemand ziet in het halfdonker, dat Andra daar een kleur van krijgt.

„En nu gauw slapen, niet te lang praten, denk erom...”
Moeder gaat naar het trapje.

„Hoort . . . u . . . hoort u naar mij . . .”

Vrouw Donker staat alweer bij de kooi: „Ja Andra, zeg het maar!”

„Ik ook moeder zeggen? Ja?”

„Natuurlijk kind, zeg jij maar moeder, wel te rusten.”

„Moeder . . .”

Nog eens Andra die roept.

„Ja . . . Andra?”

„Dat lichtje branden blijven?”

„Ja hoor, dat mag.”

Andra zucht van verlichting. Ze is niet bang, helemaal niet. Als ze ooit bang geweest is, is ze dat in de oorlog wel afgeleerd. Ze heeft een grote reis gemaakt met allemaal kinderen en een vreemde man erbij, die hen naar Holland bracht. Ze hebben gereisd en gereisd, uren en uren. Steeds verder van huis, steeds verder weg van haar moeder.

Ze zijn gekomen in een houten kampeergebouw. Bang is ze niet geweest. Alleen 's avonds, dan werd ze zo vreemd eenzaam, dan voelde ze zich alleen.

Hier . . . nee . . . hier niet . . . Hier in dit knusse slaapkamer-tje, dat achteronder heet, met dat kleine lichtje op de . . . hoe heet het nou ook weer. . . de ven-vensterbank . . . , hier is ze bijna niet eenzaam en helemaal niet alleen. Ze steekt voorzichtig een hand uit en legt die om Geertjes schouder. Nu zijn ze twee zusjes, al wonen ze in een heel verschillend land. Ze moet opeens aan dat versje denken, dat die mijnheer hun in het kamp heeft geleerd, een Hollands versje.

Kind'ren van één Vader zijn we allemaal . . .

Eén vader . . . niet je eigen, gewone vader . . . maar die Andere, die in de hemel woont. Ieder kind dat in de Here Jezus gelooft, mag Zijn kind zijn, waar het ook woont.

Is Teuntje in slaap gevallen? Ja . . . hoor maar . . .

„Teuntje slaapt al,” fluistert Geertje, „hoor es, vertel es

van . . . van jullie daar. Heb je broertjes en zusjes? Nee? Jammer, hè? Hoor es, vond je het leuk om zo ver met de trein te gaan? Nee?"

Andra vertelt, langzaam, voorzichtig. Soms moet ze even naar een woord zoeken. Alle woorden weet ze nog lang niet. Geertje luistert, ze luistert lang. Als Andra ophoudt, vallen haar ogen dicht.

Ze denkt: Ik zou wel willen, dat ze nooit meer wegging. Misschien zou Andra ook wel altijd willen blijven . . . of . . . niet . . . misschien?

Nu is Andra nog alleen wakker. Haar donkere krullen liggen op het kussen. Haar arm ligt nog altijd om Geertjes schouder.

En nu . . . nu voelt ze zich toch een beetje eenzaam in dat vreemde achteronder. De lamp brandt zacht en stil, vlak voor de poortramen.

Ze zou nu . . . ze zou nu even naar huis willen. Ze zou even willen vertellen hoe goed ze voor haar zijn en hoe lekker het eten is in Holland en dat het lang zo koud niet is in Holland als in Hongarije.

Ja, ze zou . . .

Nee, nee, geen tranen, dat mag niet, dat moet niet . . .

Ze doet haar ogen dicht . . . half dicht, nu stralen er sterretjes van 't licht naar haar oogleden.

En wéér staat ze op het station met al die kinderen, bijna allemaal vreemde kinderen. Moeder staat vlak bij haar.

Ze zegt: „Nu moet je dapper zijn. In Holland zul je weer sterk en flink worden.”

Ze trekt voorzichtig haar arm terug en legt de handen achter het hoofd.

Ja . . . vader . . . die is er niet meer. Die is er niet om bij moeder te blijven, nu die alleen is. Hij is er ook niet meer om

leuke, lange brieven te schrijven, zoals in het begin van de oorlog.

Ja... vader...

Zacht schommelt het schip op de deining van het water. De lamp in de ijzeren ring schommelt voorzichtig mee. Schaduw en dansen over het poortraam, over de gezichten van de slapende kinderen, over het smalle gezicht van Andra.

Met een schok schrikt ze wakker.

Ze schiet omhoog, strekt twee armen uit: „O, daar is...!”

Met een schok van schrik ziet ze dadelijk daarop, dat het niet

waar is. Het is haar eigen vader niet. Het is de schipper, die met zijn vrouw samen over de kooi staat gebogen. Met een kleur van schrik duikt ze onder de dekens.

Ze zeggen geen woord, de schipper niet en zijn vrouw ook niet.

Ze zien niets van Andra dan een stukje van de donkere krullen boven de dekens uit.

Als vrouw Donker de spreid wegslaat van de andere kooi, zegt ze zacht: „Ga maar lekker slapen, meisje, wij zijn er nou ook. Je bent helemaal niet alleen.”

Andra geeft daar geen antwoord op.

De schipper draait de lamp heel laag. Die sputtert en flikkert even, dan sterft het licht weg.

In het kleine achteronder is het donker.

Nog altijd schommelt het schip zachtjes op de deining van het water. Buiten flikkeren duizenden sterren aan de lucht.

3. Kinderen van het water

De volgende morgen gaan ze samen naar school. Teuntje en Jantje staan op het dek en zwaaien hen na, tot ze hen niet meer zien kunnen.

Ze kunnen elkaar al best begrijpen. Andra's moeder heeft haar veel Hollandse woorden geleerd. Eens, heel lang geleden, is Andra's moeder ook in Holland geweest. Daar heeft Andra's moeder nog boekjes van.

Daar gaan ze. Nu zijn ze beiden kinderen van het water geworden. Andra vindt het prachtig; ze zou nooit ergens anders heen willen. Het moet heerlijk zijn, dat alles thuis te kunnen vertellen. Ze heeft er nú al zin in.

En vanavond, vanavond gaat ze met Geertjes moeder een brief aan moeder schrijven. Ze zal ook schrijven . . .

„Daar om de hoek is de school,” zegt Geertje.

„Ja? Gaan we hard lopen?”

Andra is lang en mager. Je kunt wel zien, dat ze niet genoeg eten heeft gehad de laatste tijd. Maar ze is zo vlug als water, met haar lange, magere benen.

Bij school hebben ze dadelijk een kring meisjes om zich heen. Mijnheer Van Dam komt er ook bij staan. Hij weet dat Andra komt, vader is bij de hoofdonderwijzer geweest.

Mijnheer Van Dam, dat is er één, van wie ze allemaal houden.
Hij legt een hand op Andra's schouder.

„Jij bent Andra Sabo? En jij komt bij ons? Dat is fijn!!”
Achter hun ruggen gaat de fluit van mijnheer Van Veen. Ze vormen een rij. Andra voelt zich niet verlegen meer, ze kijkt naar mijnheer Van Dam. Dat is een aardige mijnheer, dat zie je zo wel. Ze gaan achter elkaar de lange gang in.

Die middag om halfvier zegt mijnheer: „Nu gaan we een versje leren, dat sommigen misschien al kennen, maar Andra nog niet.

Kind'ren van één Vader, reikt elkaar de hand . . .”

Daar vliegt de lange, magere arm van Andra de lucht in:
„Ik wel het ken, mijnheer!”

Ze vertelt van het kamp, zo goed en zo kwaad als dat gaat.
„Prachtig, prachtig . . .” zegt mijnheer Van Dam. „Dit is een versje, dat echt voor jullie allemaal is. Waar jullie ook wonen, hier of in Hongarije of in Amerika, als je in de Here Jezus gelooft, mag je Zijn kind zijn. Al die kinderen, al die schapen van Jezus, kinderen van één Vader! Is dat niet prachtig?”

Hij houdt het stokje hoog, daar beginnen ze.

Hoog en zuiver klinkt door het lokaal, waar het al een beetje schemerig wordt:

„Kind'ren van één Vader, reikt elkaar de hand,
Waar wij mogen wonen, in wat streek of land,
Hoe wij mogen spreken, in wat tong of taal,
Kind'ren van één Vader zijn we allemaal.”

Ze zingen daarna nog andere verzen. Andra kent die niet.

Ze luistert dromerig naar de stemmen van de jongens en de meisjes, ze luistert naar de stem van Geertje naast zich, een stem die haar al zo goed en vertrouwd geworden is.

Hoe wij mogen spreken, in wat tong of taal . . . dat begrijpt ze al, dat begrijpt ze best.

Kind'ren van één Vader zijn we allemaal . . .

Dat is de Here, dat weet ze immers wel; dat is die Vader over wie moeder het had, toen ze wegging; dat is die Vader over wie de schipper het had . . .

En nu voelt ze zich zo dicht bij die vreemde kinderen hier.

Reikt elkaar de hand . . . dat heeft de mijnheer in het kamp verteld. Reikt elkaar de hand . . . geeft elkaar de hand . . .

Ze horen bij elkaar, allen schapen van de Here Jezus . . .

Ze schrikt op, als plotseling het belletje trilt in het lokaal vlak boven de deur.

Ze lopen even later buiten. De vriendinnetjes hebben ze op het plein achter zich gelaten. Ze hebben vandaag helemaal geen vriendinnetjes nodig. Ze gaan stevig gearmd naar het schip en worden door Teuntje en Jan met blijdschap ontvangen. Moeder schenkt een kopje thee in de roef.

Ze gaan nu alle dagen samen naar school. Andra krijgt kleur op haar wangen, Andra wordt steviger, ze eet veel dikke boterhammen van het donkere tafelzeiltje. Het is net of ze deze mensen altijd al gekend heeft, of ze altijd al vriendinnetje is geweest met Geertje Donker.

Alle dagen vriest het nu. Er groeit een dikke laag ijs om het schip, dat vreemd stilligt en niet meer schommelt. Dat vriezen, dat is nu het enige, wat Andra spijt. Ze vindt het wel leuk, dat het ijs zo dik wordt, ze vindt het ook wel leuk zo maar van de kant te springen en om het schip heen te lopen . . . Maar zie je . . . váren!

Ze zou willen varen, hierheen en daarheen. Dàt is iets, wat ze nooit heeft gedaan, wat ze nog nooit heeft meegemaakt.

Maar hoe kan een schip varen, als het onwrikbaar ligt vastgekneld in het ijs!!

„Geduld, geduld,” zegt de schipper, „we gaan elke morgen en avond naar de lucht kijken, hè Andra, wij samen! Want ik wacht ook op de dooi, net als jij.”

De dagen worden weken. Andra schrijft brieven naar huis, ze schrijft die half Nederlands, half Hongaars. Gelukkig maar, dat haar moeder daar in het verre land ook een beetje Nederlands kent. Het is net of ze het Hongaars al gaat vergeten. Dat komt zeker, omdat ze het nooit meer hoort spreken. Maar als er een brief van moeder komt, kan ze die toch weer helemaal begrijpen.

Het is al achter in december. Kerstmis nadert.

Vader staat op het dek.

Geertje en Andra komen samen aanlopen.

„Zo kinders, zijn jullie daar? Moeder zit al te wachten, moeder gaat met jullie inkopen doen voor Kerstmis.”

„Ja vader??”

Ze zijn in een ogenblik bij de anderen in de roef.

Moeder staat bij de tafel. Jan heeft een dikke, wollen muts op en een dik, wollen pak aan. Teuntje ook. Haar twee staartjes steken nog net onder de muts uit.

„Waar gaan we heen, moeder? Wat halen we?”

„We gaan kerstservetten kopen en kaarsen. Kandelaartjes maken we zelf. Ik heb ook kleine kerstklokjes zien staan en we kopen kransjes en sinaasappelen. Kijk es, ik heb vaders portemonnaie meegekregen!”

Ze dansen om de tafel heen.

„Kom,” zegt moeder, „daar gaan we, het wordt al een beetje donker, dat is juist gezellig.”

Op het dek staat vader nog. Hij heeft een pijp in de mond en een dikke, grijze jas aan. Vader ziet hen allemaal de loopplank afgaan, achter elkaar. Moeder met Jantje aan de hand, Teuntje met wippende staartjes, Geertje en Andra vlak achter elkaar.

„Wacht even,” roept vader, „ik ga ook mee.”

Ze staan allemaal stil. In Geertjes ogen dansen lichtvonken. „Echt waar, echt waar, vader?”

Vader draait de stuurhut op slot, kijkt het dek langs en komt hen achterna. Heel even wordt Andra daar stil van. Ze denkt aan een morgen, dat ze met haar eigen vader zo gelopen heeft. Ze zou de volgende dag jarig zijn en ze mocht aanwijzen in een winkel, wat ze graag wou hebben. Niet aan denken, niet aan denken.

Ze gaan een winkel binnen.

Och, wat een mooie dingen staan hier allemaal. Moeder zoekt uit en vader zoekt uit en de kinderen zoeken uit. Ze gaan met een tas vol weer naar buiten. Een grote tas van touw, waar verschrikkelijk veel in kan. Ze lopen nog een paar straten door en bekijken alle winkels. Er staan kerstbomen voor sommige ramen en alle winkeliers hebben hun best gedaan op de etalages. Het is een lust om te zien.

Vader staat even stil. Hij maakt een vinger nat en houdt die omhoog. Andra kijkt hem verbaasd aan. Wat betekent dat?

„Dat doet vader voor de wind,” zegt Geertje.

Nog eens kijkt de schipper naar zijn vinger en heft zijn hoofd naar de lucht boven zich.

„Ik denk dat we de vorst gehad hebben, mensen. Dat duurt niet lang meer.”

Een blijheid schiet in Andra omhoog.

„Ja vader? O, dat is heerlijk.”

Ze hangt aan zijn arm, ze gaat dansend van blijdschap naast hem voort naar het schip. Ze begrijpt het wel niet, want de lucht is nog even hard en koud en de sterren flikkeren aan de hoge lucht als alle andere dagen. Maar een schipper zal het zeker wel weten!

En dan wordt het Kerstmis. Als ze 's middags uit de kerk komen, gaan ze de tafel versieren. De witte kerstservetten met de rode klokken liggen zo prachtig over het donkere zeil heen gespreid. Het is schitterend. Ze hebben kandelaar-tjes gemaakt van halve aardappelen, die moeder met rood en blauw papier heeft omwikkeld. Daarin zet moeder de lange witte kaarsen. Het zijn niet van die heel kleine dingen, maar grote, deftige kaarsen, die lang branden kunnen. Ze krijgen elk een bordje en op elk bordje komt een sinaasappel te liggen en twee heerlijke kransjes en ja . . . een pakje. Als alle kaarsen branden, mogen ze het pakje openmaken. Ze hebben allemaal een boekje. Wie heeft dat nu zo gauw gekocht? Daar wisten ze niets van!!

Andra leest wat er op de band staat: „Er gaat door alle landen.”

Ze vergeet alles om zich heen en leest al.

Geertje leest ook wat er op haar boekje staat: „Toen het kerstfeest was.” En Teuntje trekt aan moeders hand: „Moeder, wat staat er op het mijne?”

„Kerstverhalen om voor te lezen. Fijn, hè Teun?”

En Jantje klimt op moeders knie. Hij heeft zijn boekje stijf vast. „Jantje kan zelf wel leze, hoor, luistej maaj. Hop, hop, paajdje.”

„Mooi verzonnen, hoor vent, maar nu gaan we eerst eten. En de boekjes wegleggen tot straks.”

Och, wat is dat mooi. De petroleumlamp wordt uitgedraaid. Nu flikkeren de grote, hoge kaarsen. Er lijken wel lichtjes te branden in al die ogen om de tafel heen.

Andra denkt: Zou moeder nu alleen zitten? Viert ze nu het kerstfeest alleen?

Ze denkt ook: Verleden jaar waren we . . .

Moeder legt een hand op haar arm. „Morgen is het tweede kerstdag, dan gaan we alles aan jouw moeder schrijven. En het boekje mag je later meenemen.”

„Hè ja,” zegt Andra, „ja, hè?”

Ze hebben zó hun boterhammen op. Dan volgen de sinaasappel en de kransjes.

De bordjes en de kopjes worden weggeruimd. Maar het mooie servet mag blijven liggen en de kaarsjes mogen blijven staan.

„Moeder,” zegt Geertje, „hoor es, gaat u vertellen? Dat deed mijnheer op school ook zo mooi.”

Moeder knikt. „Ja, ja, maar zo mooi als een meester kan ik het niet. Ik zat net te denken: zoals die kaarsjes hier nu staan te schijnen in het donker, zo is Jezus ook een groot licht in het donker. Dat betekenen die kaarsjes eigenlijk met Kerstmis, zie je. Een heleboel mensen denken daar niet aan, maar het is toch zo. En het mooie is, dat dat licht overal schijnt, hier, maar ook bij Andra thuis in Hongarije, waar wij nog nooit geweest zijn. Overal op de wereld. Overal laat de Here Zijn licht schijnen, als we het maar zien willen.”

„Moeder . . .”

Andra kruipt dicht naast haar pleegmoeder: „Moeder . . . mogen we dat mooie versje zingen?”

„Welk versje, Andra?”

„Kind'ren van één Vader . . .”

„Dat ken ik niet, zingen jullie het maar.”

Daar zijn hun stemmen, hoog en licht, in de kleine roef.

„Kind'ren van één Vader, reikt elkaar de hand . . .”

„Ja, ja,” zegt de schipper, als ze uitgezongen zijn, „dat was mooi. Dat versje kende ik niet. Moeder, vertel nou es van dat Hongaarse jongetje, weet je wel?”

Moeder knikt. „Toen ik klein was, zoals jullie nu, is er bij ons ook een Hongaars jongetje geweest. Die had nog nooit van de Here Jezus gehoord. Die wist niets van de kribbe en van Jozef en Maria. Die wist ook niet, dat de Here Jezus voor de zonden van alle mensen, die in Hem geloven, gestorven is. Niets wist hij ervan. Mijn moeder heeft hem alles verteld. Toen had je de ogen van dat jongetje moeten zien. Toen hij weer naar huis ging, kreeg hij een bijbeltje mee en allemaal boekjes, waarin over de Here Jezus te lezen stond. En later . . . wel een jaar later . . . toen kwam er een brief van een heel vreemde man. Een oom van het jongetje. Die had de Here Jezus liefgekrepen uit dat bijbeltje van 't jongetje. Is dat niet prachtig?”

„Ja, ja moeder,” zegt Geertje met schitterende ogen.

En Teuntje kruipt nog wat dichterbij moeder. Jantje zit op vaders knie, hij strijkt over vaders krullen. De krullen, waar nu geen pet op staat.

Maar Andra zegt niets. In gedachten ziet ze dat jongetje staan op het perron, net als zij. Ze ziet hem zitten in de trein, ze ziet hem rijden uren- en urenlang. Hij heeft een bijbeltje bij zich en boekjes. En als hij thuiskomt, als hij weer in Hongarije is en in zijn stad of in zijn dorp, dan gaat hij gauw vertellen. Misschien kende hij het Hongaars ook haast niet meer, maar dat leer je natuurlijk weer gauw.

Wat een prachtig verhaal, en het is echt gebeurd.

Moeder schrikt, als ze naar de klok kijkt.

„Kinderen, kijk nu toch eens en Jantje is ook nog op.”

In minder dan geen tijd ligt die in bed. Een half uur later gaan de drie anderen ook.

In de warme kooi praten ze nog lang na. De kaarsen mogen morgenavond weer branden, heeft moeder gezegd.

En daar is moeder op het trapje. Ze neemt de olielamp weg en zet twee kaarsen op de vensterbank.

„Kijk,” zegt ze, „dat kan nu zo mooi, want het schip schommelt niet, nu het ijs zo sterk en vast is. Nu is het hier ook kerstfeest.”

Wat is dat prachtig verzonnen. Wat een lange schaduwen maken die kaarsen in het achteronder. Ze liggen er blij en gelukkig naar te kijken.

Ja, dat kan nu, denkt Andra, het schip ligt nog vastgekneld en het schommelt niet. Maar de schipper zei, de schipper zei, dat het . . . dat het . . .

Als moeder tien minuten later eens even komt kijken, zijn ze alle drie ingeslapen. Een lange arm van Andra ligt dwars over Geertje heen.

Het is donderdagmiddag. 's Morgens zijn ze, voor het eerst na de kerstvakantie, weer naar school gegaan.

Ze komen de schoolgang uit en staan op de stoep.

„Géért! Geert, het regent!!”

Geertje staat op de natte stoep en kijkt omhoog.

O, nu zullen ze weer gaan varen, als de dooi doorgaat. Nu moet ze weer weg van deze school, waar ze het zo fijn en gezellig vond en . . .

Maar ze heeft geen tijd om daar langer over na te denken, want Andra rukt aan haar arm, haar zwarte ogen schitteren.

„Nu gaan we gauw varen. Nu gaan we varen!”

Geertje lacht en springt met Andra uitgelaten rond.

Ze vindt het opeens zelf ook weer prachtig.

Ze vergeet de school en mijnheer om Andra.

Want die is gewoon niet meer te houden. En varen met Andra erbij, dat is immers ook weer heel iets nieuws. Ze zal Andra alles aanwijzen, alles laten zien, ze zal . . .

„Kom,” zegt ze, „kom Andra, naar huis! Lopen dan!!”

En daar gaan ze, de Wilhelminastraat uit, de hoek om, de brede asfaltweg op, die glad en nat is onder de hoge, kale bomen.

Rietje en Joosje hollen achter hen aan.

„Jullie hebben vanmorgen gezegd, dat we mee mochten! We mogen toch ook naar het schip? We mogen toch mee? Ja toch, Geert?”

„Kom maar,” wenkt Geertje, „kom maar mee.”

Daar is het schip, daar liggen de tjalken donker natgeregend en glibberig glad.

Is de wereld veranderd? Ja, de schipperswereld is veranderd. De deuren van de roefjes en de stuurhutten staan open. De ramen van de kajuiten staan open. Vlaggen wapperen vrolijk op de plechten. Het regent niet meer, maar de lucht is grauw en dik en het is zo zacht als in geen weken.

Vrouw De Laat is het dek aan het schrobben. Op „De Hope” blaft de keeshond zo vrolijk, dat het heinde en ver te horen is. Hij vliegt heen en weer in het gangboord van voor naar achter. Hij springt boven op de luiken, bijt in de gestreken mast en vliegt weer door het gangboord van voor naar achter.

En daar is „De Geertje”!

Vader staat op de loopplank en hij heeft géén pijp in de mond. Geert weet wel, wat dat betekent. Dan gaat vader er zo dadelijk op uit. Dan gaat hij aan het werk. En moeder heeft ook alle ramen openstaan. Moeder loopt op het dek,

ze kijkt onderzoekend naar de luiken. Teuntje en Jan drenten achter haar aan.

„Mogen Joosje en Rietje hier spelen, moeder?”

Vrouw Donker staat stil en kijkt naar de kinderen.

„Nee, dat gaat nu niet. We moeten werken vandaag.”

Ze ziet de teleurgestelde gezichten en ze zegt: „Nou, kom dan maar even in de roef. Jullie krijgen wat lekkers en kijk maar goed om je heen. Het zal de laatste keer wel zijn. We gaan weer varen, zo gauw als de ijsbreker geweest is.”

Nu zitten ze in de roef. Natuurlijk zijn Teuntje en Jan ook binnengekomen. Ze zitten allemaal om de kleine, vierkante tafel.

Joosje wijst naar de kachel. „Waarom hangt die kachel in een ijzeren ring?”

„Anders valt hij toch, als het schip erg schommelt!” zegt Teuntje. Ze kijkt naar Joosje en vindt het een domme vraag van zo'n groot meisje. Ze denkt er niet aan, dat die andere meisjes nooit op een schip gevaren hebben.

Moeder deelt een snoepje uit en kijkt eens naar Joosje en Rietje.

„Nu gaan we weer gauw hier vandaan, kinderen.”

Ze kijkt naar Andra en trekt haar tegen zich aan. „Maar deze grote dochter gaat met ons mee, hè Andra? Wil je wel varen?”

Andra wrijft zich als een poes tegen moeders schort: „Ja, nou, en of!”

Ze gaan nog even op het dek kijken. Het regent weer, het ijs wordt vies en zacht, het krijgt een vreemde, gele tint om de schuit heen.

„Nu moeten jullie naar huis gaan,” waarschuwt moeder, „het gaat straks nog harder regenen, kijk maar naar de lucht. Doe voorzichtig op de loopplank. Die zal wel glad zijn.”

Ze staan allemaal op de wal. Moeder, Geert en Andra, Teuntje en Jan. Ze zwaaien naar Rietje en Joosje, net of ze nu al weggaan.

Alle schippersmensen zijn op de wal. Het lijkt beslist of er feest is vandaag. Ze hebben zo lang in het roefje gezeten, nu komt alles ineens tegelijk naar buiten.

Het kleine grootmoedertje op het schip van De Laat duikt ook uit de roef op. Ze staat bij de loopplank en vouwt haar armen over elkaar onder de grote, zwarte doek, die om haar rug gevouwen ligt.

Ze geeft er niet eens om, dat het een beetje nat is buiten en dat het zachtjes regent.

Vader komt er ook bij.

Andra staat met schitterogen te kijken. Wat is dat leuk, zo allemaal buiten en de drijvende huizen achter hun ruggen.

„Wanneer gaan we varen?” vraagt ze.

Ze hangt aan de arm van schipper Donker en kijkt verlangend naar hem op.

„Ben je niet bang van het water?”

„O nee, nee.”

En plotseling is ze heel stil. Niemand merkt dat in de drukte van al het gepraat en al de plannen.

„Bang?”

Moeder staat bij haar, op het station, toen de trein aankwam.

„Je moet niet bang zijn, Andra, je moet dapper zijn...”

Ze moet nu heel erg aan moeder denken, ze verlangt opeens verschrikkelijk naar huis.

Het kan haar plotseling niet meer schelen, dat ze gaan varen.

Niets kan haar opeens meer wat schelen. Want ze wil naar moeder en ze wil haar moeder zien. Ze houdt het niet meer uit, geen ogenblik.

Moeder grijpt haar bij een arm. „Hoor es, Andra, ga je

mee boodschappen doen? Ik moet nog heel wat in huis halen. Jullie krijgen vanavond allemaal een ei bij je brood. Teuntje en Jan mogen ook mee.”

Heeft vrouw Donker het begrepen?

Ze gaan op een rijtje langs de huizen. Van alle kanten zwaaien ze vrolijk naar die vijf met de grote boodschappentas. De winkels zijn licht en gezellig, ze gaan telkens een andere binnen. Moeder koopt ook wat lekkere appels voor na de boterham.

„Vader gaat nu weer verdienen,” zegt ze.

Ze lopen stevig gearmd, Geertje en Andra.

Andra's andere arm steekt door die van vrouw Donker. Het geeft een rustig en vertrouwd gevoel, Geertjes moeder vlak naast je. Het is niet hetzelfde als je eigen moeder, maar het is toch goed zo dicht tegen deze moeder aan te lopen...

„Andra...”

„Ja moeder...”

„Nu gaan we fijn varen, dan zie je allemaal andere dingen. En weet je wat we ook gaan doen? We gaan een blaadje boven in de kooi prikken met allemaal kruisjes erop, zoveel dagen als je nog in Holland blijft. Elke avond schrap je zo'n kruisje door. Als alle kruisjes weg zijn, ga je weer fijn naar je moeder, hè Andra?”

„Ja... ja...” zegt ze... „ja, hè?”

Het is of er ergens een lichtje gaat schijnen, of moeders huis opeens veel dichterbij is. Wat fijn dat het zo gauw donker wordt en dat niemand hoeft te weten en niemand hoeft te zien, dat ze de tranen in haar ogen beslist niet tegenhouden kan.

Geertje trekt aan haar arm:

„Naar huis? Andra weg? Nee hoor, néé...”

En opeens schiet die blijde vrolijkheid weer in Andra om-

hoog, net als straks, toen het regende en ze zo'n zin had in varen. Ze vliegt de anderen voorbij en laat zich lachend grijpen door de sterke armen van Geert, met wie ze een rondedansje maakt.

„Zo,” zegt de schipper, „en nu opgemarcheerd, mars. Alle meesters en juffrouwen geef je maar een zoen. We gaan straks varen. Halfelf terug. Denk erom, niet in de weg staan. Alla, op tijd terug.”

Daar gaan ze!

Ze kijken nog even om naar de knechts, die het schip aan het laden zijn, ze kijken naar de loopplank, die niet meer schuin omhoog loopt, maar nu recht ligt. Ze kijken naar het schip, dat lager zal zinken en waarop ze straks zullen wegvaren. En dan gaan ze de weg naar school.

Daar lijkt alles vandaag anders dan de andere dagen.

Dit is de laatste morgen, dan gaan ze weer.

Ze gaan alle lokalen rond, ze krijgen hier een boekje, daar een plaatje. Dan zitten ze weer naast elkaar, een Hollands en een Hongaars meisje, die nu allebei kinderen van het water zijn.

Mijnheer Van Dam staat voor de klas.

Hij zegt: „Nu gaan we nog een keer dat versje zingen, kinderen.”

Daar zijn hun stemmen weer, donker en licht, ze kunnen het versje nu tweestemmig zingen.

„Kind'ren van één Vader, reikt elkaar de hand . . .

Kind'ren van één Vader zijn we allemaal . . .”

Geertje vecht met haar tranen. Nee, nee, niet doen, dat mogen ze niet zien. Altijd weer, als ze lang op school geweest is, vindt ze het moeilijk afscheid te nemen en weer weg te gaan.

Andra niet. Ze heeft zoveel achtergelaten: haar land en haar moeder en al haar vriendinnetjes. Dit vindt Andra zo erg niet. En ze verlangt er vreselijk naar om te gaan varen, het water op te gaan, alles achter zich te zien verdwijnen, andere steden en dorpen te zien.

En dan is het halfelf.

Mijnheer Van Dam loopt mee naar de buitendeur. Dat is nou weer echt hùn mijnheer,, die zo iets doet. Hij trekt zelf de grote deur voor hen open. Heel even liggen hun handen in die van mijnheer.

„Dag Geert, dag dappere schippersdochter. Vaar plezierig. Misschien kom je weer gauw hier op school terug. Het beste, hoor.

Dag Andra. Denk nog eens aan ons, als je weer in je eigen land bent? Vergeet vooral het versje nooit. Zul je niet? Je gaat ver weg, maar we hebben dezelfde Vader, hè?”

Ze knikken en dan gaan ze.

Mijnheer Van Dam blijft nog even aan de deur staan en kijkt hen na.

Hij denkt aan Miesje, zijn dochttertje.

Als die eens alleen in een ander land moest wezen . . .

Hij kijkt naar die twee hoofden dicht naast elkaar, een donker en een licht hoofd, een donker en een licht schaap.

Kind'ren van één Vader . . .

De grote deur valt dicht. Mijnheer Van Dam loopt terug naar het lokaal.

Buiten gaan die twee snel langs de brede asfaltweg.

Ze hebben haast. In de verte wenkt en roept het water.

O, kijk eens, vader is al bezig de staaldraad los te maken.

Ze dansen de loopplank over. Die wordt achter hen inge-

haald. Er is een knecht aan boord om te helpen vandaag en morgen.

Schipper Donker houdt niet van treuzelen. Nu laat het schip los van de wal. Moeder heeft het rad in de handen, maar ze gaan niet in de stuurhut. Ze staan naast elkaar op het dek. Teuntje en Jan komen ook kijken. De keeshond van schipper

De Ruyter blaft hard en nijdig. Hij is zeker kwaad, dat hij nog niet weggaat. Schipper De Ruyter gaat morgen. Gisteren is De Laat gegaan. De haven zal leeg worden.

Daar gaan ze. Daar gaan ze!!

Het schip raakt verder van de wal, de staaldraad wordt op het dek gesmeten. De schipper zet zijn pet een beetje schever. Hij springt aan boord.

Daar gaan ze.

Eén paar ogen schittert het hardst. Dat zijn de ogen van Andra Sabo, het Hongaarse meisje.

Nu glijdt dat schip door het water, nu drijft dat huis al maar verder. O, dít aan moeder vertellen, als ze thuiskomt, en aan al de vriendinnen en al de familie.

Hou je staande, want dat schommelt en dat is ze nog niet gewend. De zon begint hoger te klimmen, het waait stevig uit het westen.

„Zullen we op de luiken klimmen?” vraagt Geertje.

Varen is altijd weer heerlijk, maar nu, met Andra, lijkt het dubbel heerlijk en weer helemaal nieuw. Ze staan naast elkaar, hoog boven het water uit. Ze hebben elkander stevig vast en kijken naar de straten, naar de weg, die verdwijnt. Daar ergens ligt de school, daar is mijnheer, daar zijn de kinderen. Daar leren Joosje en Rietje misschien wel nieuwe, moeilijke breuken. Daar gaan ze, verder en verder weg! Een huis op het water, een schip op de golven.

„Schipper, ahoi, ahoi!

Schipper, haal op de brug . . .”

Dat zingt Geertje en Andra probeert het mee te doen.

Teuntje en Jan zijn alweer binnengehaald door moeder. Vrouw Donker kijkt door het raam van de stuurhut op het dek. Ze lacht om die twee op de luiken.

Wat zal zo'n moeder verlangen naar haar kind, denkt ze.

De wind steekt heviger op. De twee op het dek, hoog boven het water lachen erom. De donkere krullen waaien alle kanten heen, Geertje gooit haar lange vlechten op de rug.

„Fijn, hè Andra?”

„O ja, zo mooi!”

Wind en water en zon! Meeuwen fladderen langs de kant om de hoge mast. Eén strijkt brutaal neer op het dek, is ook zó weer weg.

Andra haalt diep adem.

O, dit is mooi, dit is zo mooi . . .!

Ze zou hier altijd willen blijven staan. Ze zal nooit genoeg krijgen van dat water, waar nog wat ijsschotsen losjes op en neer dansen. Ze zou altijd willen doorvaren . . . de wereld door, Holland uit en dan, regelrecht naar . . . naar Hongarije . . . ze zou het dorpje willen binnenvaren, waar moeder woont en op haar wacht.

Maar er is immers geen water in hun dorp! O, dat hindert niet. Zo maar denken, dat ze straks het dorpje binnenvaren, dat moeder aan de kant staat, dat moeder de loopplank overkomt . . .

Geertjes hand wijst naar het oosten, waar de lucht hel en vreemd begint te branden. „Kijk es, Andra, kijk es naar de lucht, net of de hele wereld in brand staat, hè?”

4. Als de storm opsteekt

Ze varen maar, de ene dag na de andere, ze lossen hier een vracht en daar een vracht. Ze nemen ook weer lading in. Ze varen op een middag recht op de grote stad aan.

„Moeder, hoor es, mogen we opblijven, tot we aan de wal zijn, ja, hè moeder?”

Vrouw Donker kijkt in twee paar verlangende ogen.

„Nu vooruit, zo dikwijls zal Andra het niet zien.”

De schipper komt juist de stuurhut in en neemt het rad over van zijn vrouw. „Wat staan ze weer te bedelen, die twee schavuiten?”

Ze trekken vader lachend aan zijn broek, Geertje trekt vader aan zijn pet.

„We mogen opblijven, vader!”

Teuntje en Jan komen op het lawaai af de roef uitgeklauterd naar de stuurhut, maar vader wijst met zijn hand. „Vooruit allemaal naar binnen, opschieten.”

Er komt zeker wind, dat ze zo druk zijn. De roef is vol herrie en beweging. Moeder moet ertussen komen en het draait nog bijna op huilen uit. Om zeven uur zijn de kleintjes naar bed. Andra en Geertje staan in de stuurhut bij vader. Moeder zit in de roef kousen te stoppen.

„O, kijk vader, daar is de stad!”

In de verte wenkt de stad met haar vele lichten.

Andra staat sprakeloos toe te kijken.

Dit . . . dit is net een sprookje. De lichten van de lantaarns weerspiegelen in het water. In bijna alle huizen langs de kant branden helle lichten. Een brug moet opgetrokken. Hoog rijst die boven hun hoofden, boven hun schip.

Een klare, harde stoot op de sloopshoorn, dan weet die brugwachter het wel:

Daar is nog een schipper, die binnen wil komen voor de nacht.

Het water deint en danst met duizenden lichtflitsen langs de boorden van het schip. Ze kijken uit de ramen van de stuurhut op dat water neer.

Weer een krachtige stoot op de hoorn.

Een nieuwe brug heft zich snel en zonder geluid. Als ze omkijken zien ze die weer even geluidloos dalen.

„Vader, mogen we op het dek?”

Hij kijkt in de twee grote ogen van Andra Sabo.

„Moeder, hou je 't rad even? Kleed je maar aan jongens, dan mag je even buiten zien.”

Hij is een man van het water en hij vindt het wel prachtig, dat dit kind uit het verre land zo staat te genieten op zijn schip.

Moeder houdt het rad. Haar sterke handen liggen er omheen in een stevige greep. Dat rad, dat ze heeft gepoetst tot het glansde als goud.

Ze gaan de treetjes af naar het gangboord, lopen naar het voordek aan bakboordzij.

„O vader, kijk die maan es.”

Een grote, bolle maan hangt aan de hemel tussen duizenden sterren. De stad lijkt zo nietig en klein bij die geweldige hemel. Ze worden daar alle drie stil van.

Er is een lange, zilveren streep over het water; dat doet het licht van de maan.

„Net een pad van zilver, hè,” zegt Andra dromerig.

Waarom is moeder niet hier om dat te zien? O, aan dit sprookje moest geen einde komen. Zo moest je aldoor blijven varen over dit water, met die dansende lichtflitsen langs de boorden van het schip en dat zilveren pad ver voor hen uit.

Twee dagen later gaan ze het IJsselmeer over.

Vader heeft er niets van gezegd. Ze gaan laat in de avond, als het bijna nacht geworden is. Als ze in de kooi liggen en slapen, merken ze er niets van en als ze morgenochtend wakker worden, zullen ze aan de overkant zijn.

Daar ligt de tjalk van schipper Donker weer te deinen op het water in de haven. Vrouw Donker is een beetje bang van het wijde meer, nu de wind vanavond begint op te steken en zo hard gaat jagen uit de noordwesthoek vandaan. Ook vrouw Donker zegt niets tegen de kinderen. Jantje heeft er geen erg in, maar Teuntje en Geertje zijn een beetje bang van het grote, woelige meer, waarop hun tjalk zo hevig schommelen kan.

Het is zeven uur geweest, Teuntje en Jantje slapen al.

„Kom meisjes, het is tijd.”

Ze gaan zich wassen in de stuurhut. Ze hebben de grootste schik bij de plensende pomp in de kleine gootsteen.

Geertje laat het water spatten op de armen van Andra, die dansend en schaterend in de stuurhut springt.

Vrouw Donker zit in de roef. Ze hoort de wind gieren over het dek. Ze kijkt even naar haar man, de schipper.

„Waait het niet te hard om over te steken?”

Hij schudt het hoofd: „Nee, welnee, en zo lang duurt het niet.”

„Nee,” zegt ze en dan zwijgt ze, want de kinderen zijn klaar en komen de roef weer in.

„Schiet maar gauw in bed, hoor, ik kom jullie straks wel toedekken.”

„Ja moeder, dag moeder, tot straks, moeder, dag moeder. De groeten, vader, tot morgen, vader, dag vader.”

„Nou malle Driesen, maak nou maar, dat je beneden komt.”

Ze roffelen lachend het trapje af, rollen in het achteronder van de ene kant naar de andere, zo schommelt het schip.

Vrouw Donker kijkt nog eens door de kleine ruiten naar de wal.

Aan die kinderen zou je zeggen, dat het nog harder zal gaan waaien, die zijn zo druk. Ze zou liever tot morgenochtend

blijven liggen, misschien dat het meer dan kalmer is. Maar de schipper wil geen tijd verliezen. En ze wil eigenlijk ook niet weten, dat ze een beetje bang is.

Ze gaat het trapje af naar beneden en stopt de twee druktemakers warm in.

„En nu slapen, en niet te veel praten meer. Wel te rusten.” Beneden wordt het nu stil, af en toe hoort ze nog een enkel woord. Maar na een half uur is alles rustig.

Het is acht uur geweest.

„Hoe laat varen we, Gert?”

„Tegen negenen.”

Om halfnegen gaat ze nog eens naar beneden. Ze heeft een emmertje in de hand. Geertje en Teuntje noemen dat emmertje het zee-emmertje.

Ze zet het klem tussen het bedje van Jan en de kooi van de drie kinderen. Als het schip verschrikkelijk schommelen gaat en ze krijgen last van overgeven, dan moeten ze het zo kunnen grijpen.

Als Geertje wakker wordt en begrijpt dat ze op zee zijn, zal ze in het donker tasten naar het emmertje. Dat is ze gewend en ze zal Andra ook wel helpen, als het nodig is.

Ze neemt de lamp van de vensterbank. Die mag op zee niet blijven branden; er is altijd gevaar, dat hij neerstommelt en dat er brand van komt. Hoor, Gert is bij de poortramen bezig van het achteronder. Ze ziet zijn gebogen gestalte door de donkere ruiten.

Hij schroeft de klossen, die kleine, houten luiken, voor de poortraampjes. Stel je voor, dat de ruitjes door het water werden ingedrukt. Een schipper op zijn schip moet om alles leren denken.

Ze staat nog even bij de kooi van de kinderen, die rustig slapen. Een donkere krul ligt dwars over een blonde vlecht.

Ze houdt een ogenblik de lamp omhoog. Het licht valt over de drie gezichten. Dan gaat ze het trapje op naar boven. Maar het luikje laat ze openstaan.

Als ze op zee zijn, laat ze altijd het luikje openstaan. Dan valt er nog wat licht naar beneden. Als ze soms wakker worden, voelen ze zich niet zo alleen.

„Vrouw, we gaan varen. Hou het rad even.”

Ze staat in de stuurhut, het rad met het glanzende koper tussen haar sterke handen.

Daar gaan ze weer.

Het wijde meer over, het woelige schuimende water op. Daar gaan ze weer.

Schippersmensen hebben geen rust. Ze trekken en reizen van de ene plaats naar de andere. Altijd verder, altijd voort . . . Ze kijkt een ogenblik door het tuimelraam naar de verre, donkere lucht. Bang . . . ? Hun leven is in Gods handen. Ze mag dat niet vergeten, ze mag dat immers nooit vergeten . . .

Het schip schuift weg van de kant. Een lange, jonge kerel op de kant roept een vaarwel, schreeuwt een groet naar de schipper en zijn vrouw, die hij niet kent, maar die daar in het donker wegvaren van de kant.

„Geluk, behouden reis.”

Ze schuiven weg uit de haven, nemen de bocht. Hoog branden de lichten, rood en groen en wit.

Het meer, het geweldige meer met zijn bruisende golven! Wordt de wind erger? Is dit nog wind, of wakkert die aan tot een storm?

Een rimpel legt zich tussen haar ogen.

Ze geeft het rad in handen van de schipper en staat tegen het aanrecht geleund, het gezicht naar buiten gekeerd.

„Er is toch meer wind dan ik dacht, vrouw.”

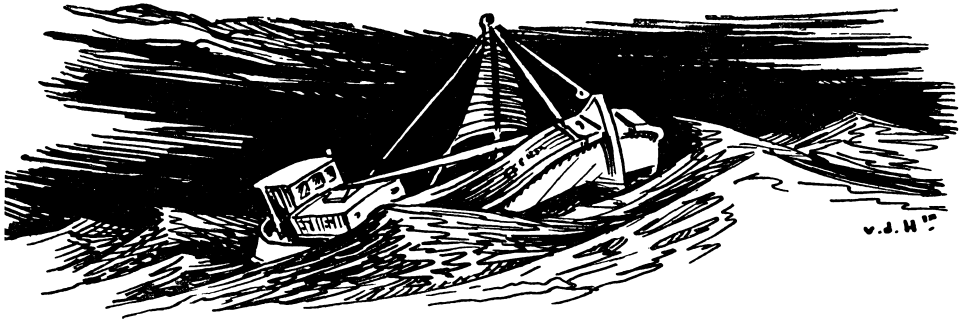
Is er een kleine ongerustheid in zijn stem?

„Kunnen we niet keren?”

„Nee, welnee, dat zou moeilijk gaan. En zó erg is het niet.”

Het schip stijgt op de golven, daalt weer, stijgt opnieuw.

Ze praten niet veel meer. Vrouw Donker weet wat een schippersvrouw doen moet, als het weer slecht is. In elk geval niet praten en zeuren. Ze kan beter in de roef gaan en wat kousen stoppen, de schipper heeft al zijn aandacht bij het werk nodig.

Harder fluit de wind. Op en neer rijst het schip . . . hoelang varen ze al?

Altijd weer verlangt ze naar het eind, als ze op 't IJsselmeer zijn, altijd weer is ze dankbaar, als ze aan de andere kant zijn met hun schip, met hun hele bezit. De tijd gaat, de kleine klok op de vensterbank tikt de minuten weg.

Maar dit is geen wind meer, dit is een storm, dit lijkt een orkaan die daarbuiten woedt. Gierend stoot de wind aan de ramen, valt tegen de koekoek.

Ergens is een slag.

„Moeder . . . !”

Ze is dadelijk beneden. Geertje is wakker geworden. In het

schemerdonker van het achteronder zien twee angstige ogen haar aan. „Zijn we op 't meer, moeder?”

Ze knikt. „Moet je 't emmertje?”

En daar is Andra ook wakker, haar ogen zijn donker en groot.

„Wat doen we?”

Vrouw Donker lacht, ze legt even een hand op het hoofd van Andra.

„We zijn op 't grote meer, maar we schieten al aardig op. Ga maar lekker liggen. Doet je maag niet raar?”

„O nee moeder.”

„Prachtig, dan ga ik weer naar boven. Maak de anderen niet wakker. Het luikje staat open, dat is gezellig.”

Andra wijst naar de poortramen. „Waar is de lamp, moeder en waar zijn de ramen?”

„De lamp is boven, als we op 't meer zijn en de ramen zie je haast niet, omdat de klossen ervoor zijn. Die houten luikjes, weet je wel?”

„O ja . . .”

Nu liggen ze weer naast elkaar in de kooi.

Het schip rijst hoog, duikt daarna diep weg in de golven.

„Ben je niet bang?” vraagt Geertje

„Nee, welnee. Jij wel?”

„Nee . . . eeeee,” zegt Geertje.

Ze kruipt dicht tegen Andra aan. Het is een heerlijk gevoel, als je eigenlijk toch wel een beetje bang bent, om iemand naast je te hebben, die helemaal niet aan bangheid denkt.

Razend gaat de wind langs de boorden van het schip, het water schuimt en kwakt soms tegen de houten klossen, maar de klossen zijn stevig en dicht.

Wat is dat?

Een angstige schreeuw!

Vrouw Donker vliegt de roef uit, de stuurhut in.

„Hou het stuur!” schreeuwt de schipper, „vasthouden!”

Een trap van zijn been, de deur wijkt open. Hij springt van het trapje, is op het dek in het donker verdwenen.

Een grote angst maakt zich van haar meester, ze zou hem na willen vliegen het dek op, naar buiten.

Wat is er gebeurd...? Is de motor kapot...? Wat moet ze hier in de stuurhut, met dat stuur, dat wrikt aan haar handen... Het schip rijst hoger en hoger, duikt dieper. Het is of het nooit weer op een golf omhoog rijzen zal.

„Here, ... sta ons bij!” Verdrinken ze? Gaan ze met alles naar de diepte?

„Moeder!!! Móeder!”

Beneden schreeuwen de kinderen. Ze kan er niet heen. Ze kan het stuur niet loslaten in dit vreselijke uur, ze moet dit stuur houden, anders zijn ze zeker verloren op dit woedende water...

„Moeder!!!”

Geertje valt neer voor haar voeten, vlak achter haar staat Andra, wit en stil.

„Moeder!!”

Geertje is neergesmaakt met de schommeling van het schip, ze grijpt angstig de rok van vrouw Donker.

„Moeder, verdrinken we?”

Het is een angstige schreeuw in de nacht, de schreeuw van een kind in nood.

„Verdrinken we?”

Ontzettend, nu vergaat het schip, het verdwijnt in de diepte, het rad ligt stuurloos in haar handen... Ze ziet vreemd scherp, dat Geertje tegen het aanrecht ligt en de ogen vast op haar houdt gericht zonder een woord te zeggen.

„Here, sta ons bij!!”

Heeft ze hardop geroepen? Er brandt licht in de ogen van Andra.

„Wij niet bang meer zijn, u hebt gebeden, moeder!”

Dat is Andra's stem boven het rumoer en het vreselijk geraas van de wind. Andra moet zich met twee handen vastgrijpen. Een vreemde rust daalt in het hart van vrouw Donker. Ze zou een hand willen uitsteken naar het kind, maar kan niet. Achter haar tuimelt de schipper naar binnen. Lijkwit grijpt hij naar het stuur.

„Het . . . ergste is voorbij . . .” stamelt hij, „er mankeerde wat aan de motor . . . Ik heb het verholpen . . .”

De ergste schommeling neemt af. Ze hangen verwezen in de stuurhut. Buiten fluit en raast de wind, donderend slaat het water tegen de boorden, plenst een golf schuimend nat op de koekoek.

Slaat die stuk? Nee . . . toch niet . . .

De schipper heeft de handen strak op het stuur.

We leven nog, denkt vrouw Donker . . .

Een seconde lang kijkt de schipper naar de gezichten.

„Naar binnen gaan.”

Ze neemt de kinderen bij de hand.

De tranen schieten de schipper in de ogen, als hij zijn vrouw met de twee kinderen het trapje ziet afslingeren. God heeft hen bewaard.

Het heeft niet veel gescheeld of ze waren met z'n allen naar de diepte gegaan.

In de roef zitten ze om de tafel, de handen vast aan de rand voor de ontzaglijke schommeling van het schip.

Vrouw Donker kijkt naar Andra, naar dat donkere kind.

Beneden is het stil gebleven. Wat een zegen, dat die twee zijn blijven slapen, die twee kleinen. Het is voor die anderen

v.d. Hulst. 38

al erg genoeg. Maar het was goed, dat Andra erbij was. Ja, dat was goed . . .

„Kom es hier, allemaal,” roept de schipper.

Ze slingeren het trapje op, staan in de stuurhut en kijken in de donkere nacht.

„Kijk daar es.”

Daar zijn de lichten van de wal. Daar wenkt de veilige haven als een geweldige troost.

„We zijn er, vrouw!”

De ogen van de schipper en zijn vrouw zijn een ogenblik vast in elkaar.

„Ja,” zegt ze, „já Gert.”

Ze staan dicht naast elkaar, de ogen groot en dankbaar in de warme gezichten.

„Ik dacht dat we de haven nooit meer halen zouden,” zegt de schipper.

Moeder loopt naar de ramen, ze kijkt lang in de donkere nacht. De wolken breken boven het IJsselmeer, de maan wringt zich daartussen.

„God heeft dat anders gewild,” zegt ze langzaam.

En daar geeft niemand antwoord op.

Als het schip gemeerd is, zitten ze bij elkaar in de roef.

Moeder schenkt een kop koffie en smeert een boterham.

De schipper trekt Andra tegen zich aan. „Was je bang?”

Andra schudt het hoofd, ze kijkt even naar moeder. „Eerst wel, later niet meer, hè moeder?”

„Nee,” zegt vrouw Donker.

Ze brengt ze een kwartier daarna naar de kooi. De kleintjes slapen nog. Die twee kleintjes hebben zich zo maar rustig overgegeven aan de zorgen van hun vader en moeder in vast vertrouwen, dat die alles doen zullen, wat ze kunnen.

Vrouw Donker kijkt neer op die twee gezichten.

Ze denkt: Wanneer zullen wij ons zo gaan overgeven aan die hemelse Vader? Dan stopt ze de dekens in achter de ruggen van Geertje en Andra. In het achteronder kruipen ze dicht tegen elkaar aan, als moeder naar boven is. Het schip schommelt nu zo rustig en zacht op de golven van de haven.

De poortramen zijn nog dicht, je kunt niet naar buiten zien. De schemerlamp brandt nog niet, moeder is die zeker vergeten.

Ze zijn allebei moe van de spanning van deze vreemde nacht.

„Ik . . . was wel bang,” zegt Geert.

„Ik eerst ook,” zegt Andra.

„Nou zijn we weer veilig binnen, hè?”

„Ja . . .”

Ze slapen zo maar in, dankbaar en gelukkig, twee kinderen, gered uit een groot gevaar door een zorgzaam Vader, die zijn schapen nooit alleen laat.

Een donker en een blond kind, zo liggen ze daar.

5. Een grote schrik

Nu moeten ze voorlopig weer blijven liggen. De vorst komt opzetten met nieuwe kracht, de lucht is strak en hard.

Het duurt niet lang of het schip ligt opnieuw vastgekneld in het ijs. Vader brengt hen naar de nieuwe school. Daar zitten ze weer naast elkaar in een bank. Andra's tijd begint al aardig op te schieten, ze is al over de helft. Het is verbazend zoveel als Andra in deze maanden heeft geleerd. Soms lijkt het wel of ze alle Hongaarse woorden heeft verleerd.

Ze gaan nu weer alle dagen samen naar school, stijf gearmd. En om twaalf uur en om vier uur gaan ze vlug terug naar het schip. Het mooie is gauw van het ijs af, nu het zo hard vriest, dat je bijna nergens meer warm kunt worden. In de kleine roef bij het roodgloeiende kacheltje is het heerlijk.

Het is op een koude middag, dat ze samen naar huis lopen. Je kunt goed zien, dat de dagen al veel langer worden. De zon is nog lang niet onder en het is al kwart over vijf. Ze hebben nog staan kijken naar de schaatsenrijders, maar hun voeten in de dikke sokken wilden niet warm blijven en het leek wel of ze geen wanten aan hadden, zo koud werden hun handen.

Geertje stond te trappelen op het gladde ijs.

„Ga je mee naar huis?”

„Ja, ja,” zei Andra.

Andra trekt een kleine rimpel tussen de ogen. Gisteren heeft ze naast de schipper op het dek gestaan.

Hij zei: „Als het weer nú omslaat, zitten we ineens diep in het voorjaar en kon het meteen wel es lekker zacht weer worden. Dan gaan we weer varen, Andra. Wil je dat graag? Het weer moet maar gauw omslaan, anders heb je bijna geen tijd meer om te varen, wat zeg jij? Je tijd schiet op, meiske!” Ze kijkt naar de koude lucht boven haar. Het ziet er nog niet erg naar uit, dat het zacht en warm wordt.

Ze lopen, dicht tegen elkaar, met vlugge stappen naar de haven.

Zo, daar is de laatste hoek en daar ligt het schip.

Waarom zit moeder niet voor het raampje? Waarom staan de kinderen niet in de stuurhut uit te kijken? Dat doen ze toch anders ook?

„Wat raar, hè,” zegt Geertje, „ik zie niemand.”

„Ze zijn misschien om boodschappen,” zegt Andra. Maar Geertje schudt het hoofd. „Dat doet moeder nooit, als wij thuiskomen . . .”

En dan lopen ze zó hard het laatste eindje, dat ze hijgend en blazend bij de loopplank komen. Een ogenblik staan ze stil, dan zijn ze die loopplank al over, rennen door het gangboord, drukken haastig de deur van de stuurhut open. Die stuurhut is leeg en stil. Het koper van de pomp glanst in de schemer, het stuurrad staat onbeweeglijk groot en stil in het late licht, dat door de ruiten valt . . .

Geertje vergeet Andra, Geertje vergeet àlles. Ze duwt snel de deur naar de roef open, springt de treetjes af.

In de roef is niemand. Andra staat vlak achter haar.

Hoor . . . stil nou . . . wie praat daar . . . ?

„Au . . . nee, voorzichtig, wachten maar, Geertje zal zó wel komen . . . Stil Jantje . . .”

Moeders stem, zacht en een beetje moe . . . wat is dit?

Ze staan al bij het open luikje, Geertje is al op het trapje naar het achteronder . . .

„Moeder!!”

Het klinkt als een kleine, angstige schreeuw in het vreemde schemerdonker van het achteronder, dat anders zo goed en vertrouwd is en nu zo wonderlijk angstig lijkt.

„Ben jíj daar, Geert? Kom naar beneden. Kalm doen, niet schrikken. Moeder is hier.”

Ze is al beneden, ze weet niet hoe gauw ze dat trapje afgesprongen is. Ze vergeet wat te vragen, ze vergeet wat te zeggen. Moeder ligt daar half op de grond, de rug tegen het houten kastje. Teuntje en Jantje staan bij haar, met grote ogen.

Moeder probeert te lachen. „Goed, dat jullie er zijn. Je moet dadelijk naar de dokter gaan. Ik ben van het trapje gevallen.

Ik denk dat mijn been gebroken is. Haal ook vader. Kijk niet zo geschrokken, lieve kind, moeder is niet ziek, alleen mijn been. Blijf jij hier, Andra en neem de kinderen mee naar boven. Ik kan niet overeind. Stil Jantje, wacht even. Ga maar gauw, Geertje. Maak vlug voort. Vader is bij mijnheer De Witte en die weet de dokter wel.”

Geertje heeft geen woord gezegd. Ze denkt daar pas aan, als ze weer buiten loopt, de loopplank al lang weer over is en door de koude straten holt naar het kantoor van De Witte. Moeder . . . moeder heeft haar been gebroken. Zou je dan naar het ziekenhuis moeten? O néé, néé . . .

Al lopende bidt ze erom: „O, maakt U toch, dat moeder niet naar het ziekenhuis hoeft, niet naar ’t ziekenhuis, niet bij ons vandaan.”

Ze holt zo hard, dat ze hijgend bij het kantoor aankomt. Vader komt net naar buiten.

„Moeder . . .” zegt ze, „moeder . . .”

De schipper grijpt zich vast aan de deur, zijn gezicht trekt wit weg. Zijn vrouw? Wat is er met zijn vrouw?

Geertje schrikt ervan. Ze begrijpt dat ze dom doet en zegt: „Moeder is gevallen . . . ze ligt op de grond in het achteronder . . . haar . . . been is, geloof ik, gebroken . . . ik moest naar . . . de dokter en naar . . . naar u.”

De schipper krijgt zijn kleur terug.

„Is het . . . is het echt alleen het been, Geertje? Zeg het eerlijk tegen vader.”

„Ja vader, dat zei moeder. Ik ben dadelijk weggegaan, vader . . . Moeder zei: Ik kan niet opstaan, mijn been is gebroken, denk ik.”

„Ga dadelijk naar de dokter, Geert. Hier de hoek om en nog een straat. Emmalaan, op de hoek, vraag het maar. Vraag of de dokter dadelijk komen kan. Ik moet naar moeder.”

Ze gaan dadelijk daarop elk een kant uit. De schipper weet niet, dat hij ooit zo hard gelopen heeft. Geertje ook niet. Nu vliegen ze allebei langs de straten. De schipper trekt een diepe frons tussen zijn ogen: het kan wel erger zijn. Zulke kinderen . . .

Geertje slaat de hoek om van de Emmalaan, ze kan bijna niet meer.

Ze lopen die twee, wat ze lopen kunnen. Want het gaat om moeder, dat is . . . dat is alles op het schip.

Moeder, vrouw Donker, de schippersvrouw.

Als alles goed gaat, denk je daar niet alle dagen aan. Maar als er opeens wat gebeurt, dan weet je, dan wéét je, dat je helemaal niet dankbaar genoeg geweest bent. Dat je er helemaal niet genoeg bij nagedacht hebt hoe heerlijk het is, dat moeder altijd naar je uitkijkt, als je uit school komt. Dan weet je opeens, dat je dat heel gewoon gevonden hebt en dat het helemaal niet gewoon is, want dat het ook anders kan. Geertjes hand strekt zich naar de koperen bel, die hard galmt door een grote, geweldige gang.

Ze wacht met een angstig kloppend hart en hijgend naar adem. Een mevrouw doet de deur open. Ze stottert van schrik en angst alles door elkaar, maar de doktersvrouw begrijpt haar wel.

„Dokter is niet thuis, meisje, maar ik zal hem dadelijk sturen, als hij komt. Het schip „De Geertje”? In de haven? Ga maar gauw naar je moeder, dokter komt zo gauw als dat kan.”

En daarmee staat Geertje weer op de stoep. Ze gaat langzaam terug naar het schip. Ze heeft nu opeens die vreselijke haast niet meer. Hoe heeft ze eigenlijk kunnen denken, dat die dokter vast wel thuis zou zijn? Wat moet ze zeggen tegen moeder? Heeft ze 't nou goed gedaan?

Als ze in de buurt van het schip komt, gaat ze toch weer hard lopen. Andra, Teuntje en Jantje staan in de stuurhut voor het raam naar haar uit te zien.

Ze is in een ogenblik de loopplank over.

„Kom maar,” zegt Andra, „moeder is al in de roef.”

Nu lijkt alles opeens heel anders, lang zo verschrikkelijk niet. Moeder ligt op twee stoelen. Vader heeft een paar mensen van de E.H.B.O. gehaald. Moeder lacht tegen Geertje. „Kijk maar niet zo bang, hoor Geert, moeder is niet ziek. Kijk eens, wat een lekkere kop koffie ik van vader heb gekregen. De dokter was zeker niet thuis. Ga je maar lekker warmen.”

Als ik groot ben, denkt Geertje, als ik groot ben, wil ik net als moeder worden; die weet altijd alles weer gezellig en goed te maken. Nu ook nog. Het licht is aan en het luikje is dicht. Moeder heeft pijn, dat zie je zo, maar ze is erg dapper.

„Je had wel dood kunnen vallen,” zegt vader opeens.

Daar worden ze stil van. Doodvallen? Moeder weg, zonder moeder?

Geertje en Andra denken plotseling hetzelfde, al weten ze dat niet van elkaar. Ze denken beiden aan de vader van Andra.

Andra's ogen kijken nadenkend in het zachte licht van de lamp, die vader heeft aangestoken. Geertje staat nog naast de tafel.

Maar er is geen tijd meer om te denken. Ze moeten aan de gang, allemaal. Vader zorgt voor het brood, Geertje gaat Jantje uitkleden en Teuntje helpt zich zelf.

Een half uur later hebben ze brood gegeten en zijn de twee jongsten naar bed. Ze wachten nog steeds op de dokter.

Moeders gezicht ziet wit van de pijn, maar verder lijkt alles weer heel gewoon en . . . en eigenlijk een klein beetje ge-

zellig, want niemand praat over naar bed gaan. Maar als ze het heel erge bijna vergeten zijn, als ze bijna niet meer aan die ontzettende schrik denken, horen ze opeens iemand op de loopplank en begrijpen, dat de dokter er is.

Moeder kucht even; ook móeder schrikt er zeker wat van. Daar is hij.

Een lange, slanke man met donker, glad haar en een bril op. Hij groet moeder en vader, geeft de kinderen een korte knik. „Zo zo, vrouw Donker, gevallen? Ik kon niet eerder weg bij mijn vorige patiënt, mag ik even zien?”

Ze kijken strak naar het gezicht van de dokter, allemaal. Moeder zelf en vader en Andra en Geertje.

Het onderzoek duurt lang, maar ze kijken zo gespannen naar 't gezicht van de dokter, dat ze daar niet eens erg in hebben. Ze hebben er ook geen erg in, dat het luik een heel klein eindje opengaat en Teuntje nieuwsgierig door het kiertje loert.

De dokter staat weer recht. Ze ademen lichter. Moeder heeft aldoor gekreund onder het onderzoek. Je kunt eigenlijk niets zien op het gezicht van de dokter.

Vader kan het niet meer uithouden.

„En . . . døkter . . .?”

„'t Ja, Donker, uw vrouw moet wel naar het ziekenhuis, het is niet zo ernstig, maar ze kan hier niet geholpen worden en we moeten even een foto . . .”

Wat gebeurt hier?

Iemand slaat met de vlakke hand op de tafel, twee, drie keer achter elkaar. Een boze stem roept Hollandse en vreemde woorden door elkaar.

„O nee, ik niet willen, ik niet willen, niet van Andra gaan!”
Als een vreemde, kleine furie staat Andra in de kamer. Is dat

Andra? Is dat het meisje uit het verre land met de ogen vol lichtjes, met de zwarte krullen?

Ze stampst als razend op de houten vloer van de roef, slaat weer woedend op de tafel, haar ogen lijken twee keer zo groot. Geertjes mond wijkt open, ze wil wat zeggen, ze wil wat doen, maar weet niet wat.

„Néé, néé, néé, moeder gaat níet weg, het zàl niet, ik niet willen, nóóit, nóóit, nóóit!”

En nu wordt het nog erger . . . nu wordt ook vader boos. Nu raken ze allemaal in de war. Geertje snikt met het hoofd op de armen, het luik staat plotseling wijd open, Teuntje komt wit en geschrokken op de tafel af.

Vaders vinger wijst streng naar Andra. „Stil zijn, jij, is dat tekeergaan?”

De dokter weet niet goed, wat te zeggen . . .

En dan is er maar één in de kamer, die het weet. Dat is moeder.

Ze steekt twee armen uit naar Andra, dat lange, donkere kind.

Ze kijkt even naar vader en schudt het hoofd.

„Stil Gert. Kom es, kind . . .”

Daar ligt Andra al voor de stoel van moeder, haar hoofd op haar armen. Ze snikt wild en woest met gierende uithalen:

„Niet weg van Andra, ik wil naar mijn moeder . . .”

Moeder kijkt over haar hoofd heen naar vader.

Vader gaat met de dokter de stuurhut in.

Dan buigt ze zich over Andra.

„Kind nou toch, stil maar, jij. Komen jullie ook maar hier, Geertje en Teun. Zo erg is het toch niet, ik ben niet ziek, ik kom weer gauw terug . . .”

„Nee, nee niet weggaan, ik . . . ik wil niet zonder u, moeder. Móeder . . .”

Alles achter elkaar ziet Andra Sabo, het kind uit Hongarije. Haar huis met haar moeder, waar ze niet komen kan. En nu wil deze moeder ook weggaan, o, dat mag niet, dat mag niet. Haar ergste drift is bedaald. Haar rood, warm gezicht is weggedoken in moeders rok. Nu wordt het Geertje ook te veel. Moeder ziet het. Ze grijpt met haar ene hand Geertjes schouder en kijkt haar recht in de ogen.

„Denk erom,” zegt ze, „jij moet dapper zijn. Je bent de oudste. En voor Andra is het veel erger. Andra is haar eigen moeder ook al kwijt. Denk erom. Niet alleen aan je zelf denken, jij.”

„Nee,” zegt Geertje, „nee . . .”

En dan kan ze precies doen, wat moeder zegt. Een tas opzoeken en kleren uit het kastje halen. Teuntje met een zoet lijntje naar bed brengen, kijken of Jantje is blijven slapen. Andra komt tot bedaren. Als vader de roef weer inkomt, zit ze bij de tafel verdrietig te kijken naar alles, wat de anderen doen.

Vader praat zachtjes met moeder, maar ze verstaan het tóch. Moeder wordt straks met de ziekenauto gehaald. De dokter hoopt, dat ze gauw weer terug kan komen. Ernstig is het niet en ze behoeven helemaal niet bezorgd te zijn.

„Nee, nee, nee,” zegt Andra weer hard door de kamer, maar moeder kijkt haar aan en schudt zacht met haar hoofd. Hoe gauw gaat nu alles! Een ziekenauto vlak voor het schip. Het is heel moeilijk moeder daar af te dragen. Nu zou Geertje ook wel willen schreeuwen van narigheid. Ze pakt Andra bij een arm. Zo staan ze samen. Vader stapt ook mee in.

„Nee,” schreeuwt Andra weer, en nog eens in haar eigen taal, die ze helemaal vergeten was en die ze nu plotseling weer kent . . .

„Stil,” zegt Geertje dapper, „niet doen, anders hoort moeder het nog.”

„Ik ben zo weer terug,” zegt vader, „jullie moeten maar even samen oppassen.”

De auto rijdt weg. Ze staan nu samen voor het ruitje en zien hem keren, dan snel weggrijden van het schip en van het water.

Ze zitten in de roef aan de tafel. Achter hun ruggen gaat het luikje weer open. Teuntje komt het trapje op.

„Ik kom hier ook zitten.”

„Dat mag niet,” zegt Geertje.

„Ik doe het toch.”

En daar zit ze. Wat is hier aan te doen? Natuurlijk doet Teuntje toch niet, wat ze zegt en ze moet dan maar wachten, tot vader er is.

Andra is moe. Ze zou maar het liefst in de kooi kruipen en slapen en nergens meer aan denken. Zo zitten ze daar een beetje troosteloos bij elkaar.

Nu vader weg is lijkt het nog veel erger.

Geertje kijkt de roef eens rond. Wat doen ze anders 's avonds? Waarom praat Andra niet? Die zit maar een beetje verdrietig rond te kijken. Andra, die altijd zo grappig is en altijd wel wat leuks weet te verzinnen. Hoe is het nu met moeder? Komt vader alweer gauw?

Stil, is daar een auto?

Ze schrikken op. Och heden, daar is de ziekenauto weer, zou moeder . . .

Ze staan meteen in de stuurhut voor de ruiten. De auto rijdt weg. Vader komt de loopplank over. Hij loopt niet zo vlug en vrolijk als anders, hij gaat door het gangboord, de stuurhut in en komt bij hen zitten in de roef.

Maar nu lacht hij toch.

„Zitten jullie hier alle drie? Kom even op mijn knie, Teuntje. Ja, kom maar, jij mag best even huilen bij vader, nou moeder weg is. Helemaal niet erg. Jullie moeten de groeten hebben van moeder. Ik ben bij de deur teruggegaan. Morgen mogen we allemaal komen kijken. Moeder wuifde naar me en ze lachte. Ik dacht: Als wij met z'n allen zo dapper zijn als zij alleen, dan zal het wel gaan.”

Daar luisteren ze naar. Teuntje vergeet te huilen, Geertje kijkt strak naar vaders gezicht, naar de pet, scheef op zijn oor. Andra kijkt ook naar vader. Ze krijgt een vuurrode kleur. Ze ziet moeders gezicht vlak voor zich.

„Ja,” zegt vader, „dat is een dappere, die moeder van jullie. Ze is de enige die pijn heeft en de enige die alleen weg moest. Maar ze lachte erbij. Dat gaan wij nu ook proberen, afgesproken?”

„Ja,” zegt Geertje, „ja dat doen we.”

En Andra springt opeens van haar stoel en vliegt haar pleegvader zo maar om de hals: „Ik ook lachen vader, ik óók.”

Het gaat zo wild, dat Teuntje bijna van vaders knie afduikelt. Een kwartier later liggen ze allemaal in bed, al slapen ze dan nog niet.

Waar ligt moeder nu? Morgen gaan ze kijken.

Maar zij lachte erbij . . . zei vader . . .

Andra keert zich om in de kooi. Wat is het hier heet vanavond.

Ze lachte erbij . . .

En zij . . . zij, Andra? Ze had heel lief voor moeder moeten zijn, die zo'n pijn had en naar een vreemd ziekenhuis moest, heel alleen. Maar ze heeft hard geroepen en geschreeuwd en het nog veel moeilijker gemaakt voor moeder, die zo goed en lief voor haar is.

Dat mag niet, o, dat mag niet . . . dat mag nooit meer. Het

is zoals moeder zei tegen Geertje: niet alleen om je zèlf denken . . . niet alleen om je zèlf denken. Wat is dat vreselijk moeilijk om niet om je zelf te denken. Moeder deed het niet, die stak een hand op en zwaaide uit de auto vandaan. En ze gaf de groeten mee en ze lachte weer, toen vader wegging. Ze weet het wel, ze weet het best, dat hoeven ze haar hier niet te leren. Ze weet het best, dat het zonde is alleen aan je zelf te denken en niet aan een ander.

Morgen gaan ze naar moeder. Dan zal ze vertellen, dat ze verkeerd heeft gedaan en dan zal ze beloven, dat ze voortaan, voortaan . . . altijd . . .

In de roef zit de schipper.

Hij denkt aan wat zijn vrouw daarstraks in de ziekenauto heeft gezegd.

„Je moet Jantje morgen bij oma brengen en vragen of zij iemand weet, die een paar weken helpen kan. Een week of drie, vier zal het toch vast wel duren.”

Hij kijkt om zich heen. De kleine roef is opeens niet gezellig meer, nu zijn vrouw weg is en hij hier alleen zit.

Hij legt twee bruine handen op tafel en voelt zich eenzaam en verlaten. Hij vergeet zijn dappere woorden, die hij tegen de kinderen gezegd heeft. Hij kan die vrouw van hem niet missen, geen dag.

Waarom moest dit nu gebeuren? Dat weet een mens niet . . . Misschien . . . misschien wil God hem laten zien, hoe véél hij heeft . . .

Meestal merk je dat pas als het je afgenomen wordt . . .

Is een mens wel alle dagen dankbaar voor alles wat God hem zo maar schenkt, iedere morgen weer?

6. Heimwee

Wat is dat vreemd de volgende ochtend. Vader zal op reis gaan met Teuntje en Jantje naar oma. Geertje en Andra moeten hun brood meenemen naar school en daar tussen de middag overblijven.

Vader zal proberen op het dorpje bij oma een vrouw te vinden, die een paar weken helpen wil.

Een vreemde vrouw op het schip?

Er ligt een rimpel tussen vaders ogen.

Geertje kijkt van opzij naar Andra, maar Andra houdt zich goed.

Als ze weggaan, hebben ze het gevoel of ze het schip leeg achterlaten en toch staan Teuntje en Jan voor de ruiten en vader staat bij de loopplank, als ze erover gaan.

De dag lijkt verschrikkelijk lang. Ze verlangen heel erg naar vier uur en het laatste half uur lijkt nog wel het langst te duren. Maar eindelijk is het toch zo ver. Ze hollen naast elkaar voort.

„Zou vader er al zijn?” zegt Geert.

„Ik . . . ik . . . hoop zo,” hijgt Andra.

Ze hollen zo hard tot ze bijna geen adem meer kunnen krijgen.

Ze hollen zo hard, dat Andra opeens niet meer verder kan en met de hand in de zij blijft staan.

„Ik . . . ik . . . kàn niet meer . . .”

Geertje schrikt. Ze denkt opeens aan wat moeder gezegd heeft, toen Andra er pas was.

„Een beetje om haar denken, Geert, Andra moet sterk en flink worden.” Als Andra nu ook nog ziek wordt . . .

Maar dat valt gelukkig mee. Als ze even gerust hebben, gaat het wel weer. En als ze een poosje kalm aan gelopen hebben, is de pijn helemaal weg. Dicht bij het schip kunnen ze het toch weer niet laten om hard te lopen. Ze komen de hoek om. Daar staan Teuntje en vader samen op het dek.

„Kom maar gauw mee naar binnen,” zegt vader. „We zijn ook net terug. Zet jij maar even een kopje thee, Geert. Dan zal ik jullie alles vertellen.”

Geertje gaat bedrijvig aan het werk, het is net of zij een beetje de baas is in de roef. En dan hebben ze er pas erg in, dat Jantje er niet is.

„Ja,” vertelt vader, „die heb ik achtergelaten bij de buurvrouw van oma. Je weet wel, Geert, bij vrouw Zwartveld. Ja, die zoon van me! Ik dacht dat hij zou gaan schreeuwen,

maar geen nood. Hij kroop op mijn knie en zei: Jantje groot wezen, Jantje niet huijen. En toen ik wegging, zwaaide hij voor het raam. Hij leek zijn moeder wel.”

„Maar waarom kon hij niet bij oma, vader?”

„Oma komt morgen hier naar toe. Er was nergens iemand die gemist kon worden. Toen zei oma: Dan zal ik meegaan, al ben ik dan tachtig jaar. Er moet toch hulp wezen.”

„O ja,” zegt Geert.

Ze denkt aan oma, dat kleine, grijze vrouwtje, van wie ze allemaal veel houden. Oma, die altijd een paar dagen komt logeren, als vader jarig is. Oma, die ook altijd op een schip heeft gewoond, maar nu twee kamertjes heeft in een huis, omdat opa er niet meer is.

Fijn, dat er geen vreemde komt, al is oma dan oud.

„Ja,” zegt vader, „nu zie je maar, dat de Here altijd helpt. Ik dacht vanmorgen: Wat moeten we beginnen! Ik ben het ook al met Teuntje bij moeder wezen vertellen. En moeder heeft me een boodschap meegegeven voor jou, Andra.”

Andra krijgt een kleur. Zou moeder gezegd hebben tegen vader, dat ze voortaan zo niet meer doen moet, dat ze voortaan . . .

„Kijk es, Andra, drie kinderen, dat gaat niet, dat is veel te druk voor oma. Nu mag jij een paar weken bij mevrouw Van Vliet komen, dat is een zuster van mijnheer De Witte. En nou zei moeder, dat ze erg hoopte dat je dapper zijn zou.”

Geertje staat opeens naast haar stoel. Ze heeft een vuurrode kleur want ze weet zeker, dat Andra nu in woede zal uitbarsten en . . .

Maar wat is dit? Andra zit nog bij de tafel, haar handen vast in elkaar en ze zegt: „Ja vader, zeg maar tegen moeder, dat ik . . . ik zal zelf wel zeggen, hè vader?”

De schipper legt een beetje onhandig een grote, bruine hand op haar hoofd.

„Grote dochter van me,” zegt hij, „moeder zei het wel . . .” En dan heeft Andra het opeens een beetje druk met heen en weer lopen. Ze heeft opeens van alles te doen, want ze wil niet naar die stem luisteren daar diep binnen in haar.

Die stem zegt: „Morgen ben je hier niet meer, misschien vandaag al niet meer.” Nee, ze wil niet luisteren, want ze wil nu niet aldoor meer om zich zelf denken, dat is immers verkeerd?

Ze zijn er allemaal verbaasd over, zo flink als Andra is, dat vreemde meisje uit het verre land.

Ze gaan opgewekt het dek over naar de loopplank. Ze kopen prachtige bloemen voor moeder en gaan op stap.

Andra wil het niet, ze wil niet luisteren naar haar voetstappen op de straat, want die lijken wel tegen haar te praten. Dat gaat precies in de maat: Vanavond niet op het schip, vanavond niet, vanavond niet.

In de verte staat haar eigen moeder . . . klein en tenger, met donker haar. Ze buigt zich naar Andra op het station, waar ze niet verder samen mochten.

„Zul je dapper zijn, Andra?”

Ja, ze is dapper.

„Je bent nooit alleen, Andra.”

Nee, ze is nooit alleen . . .

Niet luisteren naar die stappen: vanavond niet . . . Aan die twee moeders denken, die ook allebei dapper moeten zijn, net zo goed.

En dan zijn ze bij 't ziekenhuis. Ze worden er stil van en vergeten alle andere dingen daardoor. De gangen zijn hoog en ruim, de grond is schoon en glad.

Daar gaan ze, vier op een rij.

Ze mogen allemaal tegelijk op bezoek, omdat het de eerste keer is en omdat moeder eigenlijk niet ziek is.

Kijk nou, moeder ligt te lachen, moeder steekt twee handen tegelijk uit. Ze geeft vader zo maar een zoen, waar ze allemaal bij zijn en terwijl alle mensen het kunnen zien.

Ze pakt Teuntje en Geert en dan Andra.

„Het duurt maar kort,” zegt ze, „ik zie al, dat jij dapper bent. Ik wist het wel. Zie je, we mogen niet te veel van oma vragen. Het is al zo prachtig, dat ze het doet.”

„Ja,” zegt Andra, „o ja moeder . . .”

De volgende dag brengen ze Andra naar het huis van mevrouw Van Vliet. Ze is er de vorige dag met Geertje al een keer stilletjes voorbijgelopen. Ze hebben afgesproken, dat ze elke dag even op het schip komt kijken. Vader en Geertje en Teuntje gaan oma halen van de trein, maar eerst brengen ze Andra weg.

Het is een lange, rechte singel met prachtige bomen. Het huis is hoog en wit met veel ramen en planten.

Mevrouw Van Vliet heeft haar kamers boven. Er wonen andere mensen bij haar in, omdat ze maar alleen is en het huis zo groot is.

Andra kucht even, als ze op het grote trottoir staan. Vader trekt aan de koperen bel.

Mevrouw Van Vliet doet zelf open. Ze is lang en blond en heeft een vriendelijk gezicht.

„Zo, dat is Andra. Komen jullie allemaal even binnen?”

Ze gaan een beetje vreemd en onwennig de trap op, staan in een grote gang en komen in een lichte, vierkante kamer.

Geertje zucht ervan, zo mooi als hier de stoelen zijn.

Andra kijkt naar de grote schilderijen aan de wand.

„Ga even zitten, allemaal,” vraagt mevrouw Van Vliet.

„Nee,” zegt vader, „dat gaat niet. Ik moet mijn moeder halen. Andra, houd je dapper, je komt morgen even kijken. Dag, dochter van me.”

En daar staat Andra. Ze staat voor het hoge raam en kijkt neer op de drie die weggaan, vader, Geertje en Teuntje.

En ze zwaait, ze zwaait, tot ze niets meer ziet, ze zwaait net als moeder en Jan hebben gedaan.

Buiten lopen ze vreemd stil naast elkaar.

Nu zie je pas goed, dat Andra er bij is gaan horen, denkt Geertje.

Ze lopen zonder veel te praten naar de trein. Het is lang zo koud niet meer. Het ijs smelt weg langs de slootkanten op zij van het station.

En daar is oma met haar wijde, zwarte rok en haar zwarte mutsje op. Daar gaan ze weer, vier op een rij.

Op het schip is het nu dadelijk veel gezelliger. Het is net of er iets van moeder teruggekomen is.

De schipper zucht verlicht: „Gelukkig weer een vrouw aan boord.”

„Ja,” zegt oma, „al is het dan ook een oud wijfje, Gert!!”

Ze eten brood en drinken melk. Ze praten nog even over Andra. Dan wordt het bedtijd. De kinderen wassen zich, Geertje gaat vanavond gelijk mee naar beneden. Geertje mag nu bij vader slapen en Teuntje bij oma. Ze maken schik beneden, zodat vader nog verbieden moet boven aan het luikje.

„Zie je wel,” zegt vader, „gelukkig zijn er twee weg, anders was het helemaal een herrie van belang.”

Ze zitten daar nu samen. Dat is beter dan gister, al mist hij zijn vrouw verschrikkelijk. Er is iemand die een kop koffie voor hem inschenkt, er is iemand die naar zijn sokken vraagt. Er is iemand die naar zijn plannen vraagt voor morgen.

Daar kan een man immers niet buiten?
Beneden wordt het stil. Teuntje en Geertje praten niet meer.
Teuntje is ingeslapen, een hand onder de wang.
Geertje ligt op moeders plekje, in de grote kooi.
Ze heeft heel wat te denken, aan moeder in het ziekenhuis,
aan Andra in het vreemde huis, aan dit leuke plekje in de
grote kooi van vader en moeder . . . Ze zou wel willen . . .
ze zou misschien . . . ze wou wel . . .
Haar ogen vallen dicht . . . Geertje Donker is in slaap ge-
vallen . . .

In het grote huis op de singel is het heel stil.
Het is al donker buiten.
Andra is naar boven gebracht, naar bed.
Het huis is zo groot en zo stil en zo deftig. Het is wat te groot
en te stil en te deftig voor Andra Sabo, het is allemaal zo
anders dan het kleine achteronder van het schip.
De maan schijnt door de ruiten; het grote, donkere overgor-
dijn hangt wat opengeschoven. Dat heeft die mevrouw ge-
daan.
Ze zei: „Zeg maar „tante” tegen me, tante Willie. Ik vind
het fijn, dat je er bent, ik ben altijd alleen.”
Er is geen vader in dit huis, er zijn geen kindertjes. Die zijn er
nooit geweest.
Andra zucht. Ze denkt gauw aan moeder in het ziekenhuis,
die is óók alleen. Ze moet haar ogen dichtdoen en dan pro-
beren te slapen.
Ze heeft met die tante samen aan de tafel gezeten. Er lag
een prachtig, lichtblauw kleed op die tafel met mooie, ge-
borduurde bloemetjes. Ze hadden ieder een heel mooi bordje
voor zich en heerlijke witte boterhammen lagen er op de

schaal. Tante Willie is erg aardig. Ze heeft een heleboel dingen verteld, die gebeurd zijn, toen ze klein was.

Waarom smaakte het tòch niet lekker? Waarom kon ze het brood haast niet door haar keel krijgen en waarom zag ze aldoor de kleine tafel met het donkerbruine tafelzeiltje . . .? Die tante zag het wel. Ze zei: „Morgen maar meer, hoor Andra. Dan ben je beter gewend, hè? Je gaat vanavond maar lekker vroeg slapen.”

Samen zijn ze de grote bovengang doorgelopen. Beneden hoorde ze kinderen lachen; daar woonden andere mensen. Zouden die kinderen ook al slapen? Ze heeft zich uitgetkleed en gewassen aan een prachtige, witte wastafel met twee kranen. En weer moest ze aan Geertje denken en aan de koperen pomp in het gootsteentje van de stuurhut.

De lakens waren helderwit en koud, maar tante Willie had er een warme kruik in gelegd. Het lijkt wel een mooi verhaal, zo wordt ze hier verwend.

En nu ligt ze hier. Het licht is uit en het gordijn is open, het licht van de straatlantaarn valt naar binnen. Nooit van haar leven heeft ze in zo'n mooie kamer geslapen. Als moeder het hoort . . .

Nee, nee, niet aan moeder denken, vooral niet aan moeder denken . . . want dan kan ze het helemaal niet uithouden . . . O nee, néé, en niet aan het achteronder, daar helemaal niet aan . . .

Zouden Geertje en Teuntje . . . zou ze, als ze nou . . . nee . . . nee . . . Geertje. Met een schok vliegt ze overeind!

Heeft ze tòch geslapen? Heeft ze het gedroomd, dat Geertje een arm om haar schouder legde en zei: „Kom maar, hoor, nou ben je mijn zusje?!”

Heeft ze het ook gedroomd, dat moeder bij de kooi kwam kijken of ze sliep?

O, dit kan ze niet volhouden, dit kan ze niet uithouden, geen ogenblik . . .

Deze grote kamer, nee, nee, ze moet weg uit die grote kamer, ze moet weg, dádelijk . . . Ze moet naar Geertje, ze moet naar het schip, naar de kooi.

Já, já, já, naar de kooi . . . Ze kan hier niet alleen . . . ze kan niet langer alleen . . .

Ze staat meteen naast het bed, rillend van kou.

Ze gaat weg . . . ze gaat weg . . . ze gaat naar beneden, ze gaat weg . . . Niets tegen die tante zeggen, zachtjes doen. Ze moet, ze moet . . . Er is niets meer aan te doen, haar handen werken al, een jurk glijdt over haar hoofd, haar schoenen staan onder het bed.

Ze luistert nergens meer naar, naar geen enkele gedachte. Haar hart bonst tegen haar keel. Zachtjes doen, vooral zachtjes doen. Nu naar de gang, de trap af, zachtjes de trap af. Als die tante wat hoort, denkt ze wel, dat het die andere mensen zijn. En als ze tòch naar de gang komt en als ze haar achterna komt, rukt ze zich los, want ze gaat tòch.

Haar hart bonst harder in de donkere gang. Er valt wat licht van de straatlantaarn door een hoge glas-in-lood-ruit. Verder is het donker en stil. Haar jas van de kapstok . . . Beweegt die deurknop daar? Vlug, vlug naar beneden. Er is niemand, ja, daar komt iemand, of niet? De grote voordeur valt achter haar dicht.

Voort, voort, in het donker over de straat. Een man blijft staan en kijkt haar na. Ze schrikt daarvan en gaat even langzamer lopen.

Dan weer harder. Naar het schip, naar het schip en naar Geertje en naar de warme kooi.

Niet alleen in die kamer, niet alleen in dat bed . . . néé, néé, néé . . . Ze wil het niet en ze doet het niet ook. En als ze

niet op het schip mag en als ze naar die tante terug moet, dan dóet ze het niet. Ze dóet het niet, ze doet het vast en zeker níét.

Als ze op het schip niet zijn kan, dan gaat ze naar Hongarije, dan moet ze maar terug naar Hongarije. Kijk, daar is het water al, en dáár . . . daar ligt het schip, het schip . . .

In de roef van „De Geertje” is het stil en rustig.

Oma zit klein en in elkaar gedoken in de rieten stoel van moeder. Ze heeft een breiwerk voor zich op de tafel liggen. Daarnaast ligt de krant.

„Heb je slaap, Gert?”

De schipper schrikt wakker. Hij heeft zitten roken en is in de warmte zo maar in slaap gesuft.

„Ik ben alweer wakker. Wat zeg je, een kop koffie? Graag. Heb je de krant uit, moeder? Dan neem ik hem even.”

Stilte. De damp slaat van de hete koffie naar zijn gezicht. Hij kijkt in de krant, maar hij leest die niet.

Tussen de letters door ziet hij het bed van zijn vrouw. Ze steekt een hand naar hem uit en ze zegt: „Dat is prachtig, Gert, je moeder aan boord. Als ze ’t maar uithoudt, ze is al zo oud en geen drukte meer gewend. Blijf maar niet te lang, je moet haar niet veel alleen laten.”

Hij laat plotseling de krant zakken en heft luisterend het hoofd.

„Hoorde je ook roepen, moeder?”

Nog eens hard en angstig: „Váder!”

Hij is al in de stuurhut, springt in het gangboord, staat bij de loopplank. Iemand vliegt op het schip af, recht en snel op zijn schip af. Hij steekt zijn twee grote, bruine handen uit en vangt Andra op, die zich hartstochtelijk en onbeheerst in zijn armen gooit.

„Maar kind . . . kind toch, wat is dat nou?”

Oma rijst verbaasd op van haar stoel, als ze samen binnenkomen.

„Wat . . . wat is dat? Is dat . . .?”

Andra gooit de armen op tafel, ze snikt hartstochtelijk en hevig, precies als die middag, toen moeder op het rustbed lag. Oma komt naar de tafel toe, ze kijkt heel even naar dat donkere hoofd met de dikke krullen, naar de magere hals daaronder. Ze legt een hand op dat hoofd.

„Andra heet je, is 't niet meisje? Hou maar op met huilen en kom es bij me zitten.”

Andra tilt haar hoofd op, ze kijkt in het gezicht van oma, ze kijkt recht in twee hartelijke, lichtblauwe ogen. Ze schuift voorzichtig naar dat gezicht toe, ze strekt twee armen uit en slaat die zo maar om die oude hals.

„Mag ik . . . mag ik . . . hier blijven . . . ik ben zo alleen en . . . ik moest . . . ik ging . . . ik dacht . . .”

Vader is blijven staan. Hij haakt zijn jas van een spijker aan de wand.

„Ik moet direct naar mevrouw Van Vliet. Wat zal die ongerust zijn. Ik ga meteen weg.”

Andra buigt het hoofd weer, ze durft niet opkijken. En daar is oma's stem door de kleine roef:

„Ga maar gauw, Gert, dat arme mens zal erg ongerust zijn. Ga het maar gauw goedmaken en zeg maar . . .” ze kijkt nog eens naar het gebogen hoofd van Andra, „zeg maar, dat Andra . . . hier mag blijven . . .”

Met een kreet springt Andra overeind. Nog eens slaat ze haar twee magere, lange armen om de oude hals van oma. „Is het waar, gaat het zo? Ik zal goed doen alles.

Ik zal erg stil zijn, ik zal niet druk zijn en ik zal . . .”

Vader is al weg. Ze zijn samen in de roef, twee mensen die daar eigenlijk helemaal niet horen. Een oud, klein vrouwtje, dat geen man meer heeft en alleen en eenzaam in haar huisje wonen moet en een donker meisje met krulhaar, dat eigenlijk bij haar moeder wezen moet. Een meisje, dat geen vader meer heeft. Twee mensen, die allebei weten, wat verdriet is en die nu zo wonderlijk bij elkaar zijn in deze kleine, vreemde roef.

„Hoor es, meiske,” zegt oma. „Je moet nou maar hier blijven, misschien valt het nog wat mee met moeder. En . . . we zullen het wel klaarkrijgen. Als ik weer in mijn huisje zit, kan ik wel weer uitrusten. Als jij zo'n heimwee hebt, als jij zo alleen bent in dat grote huis, blijf dan maar hier, mijn kind, blijf dan maar bij me. Alleen zijn valt niet mee, stil maar, oma begrijpt het wel . . .”

Heimwee . . . Andra schuift dichter naar oma, naar dat

zachte, kleine vrouwtje met haar blauwe ogen. Heimwee? Wat is heimwee? Dat woord kent ze niet, maar ze begrijpt het toch . . .

Ja, ja, heimwee naar het schip en naar Geertje en Teuntje en vader en naar de kooi. Is het heus niet zo erg, dat ze het niet meer uithouden kon, dat ze . . . niet zo dapper was . . .? Ja, ja, heimwee . . .

„Maar hoor es, meiske . . . hoe heet je ook weer? Andra? Wat een mooie naam, hoor es, Andra . . . wat je gedaan hebt vanavond was tòch verkeerd.”

Ze schrikt op . . . ze kijkt bang in het gezicht vlak bij haar, dat vriendelijk blijft en naar haar knikt.

„Ja, ja, kind, dat was verkeerd . . . Dat jij het niet uithouden kon, dat kan ik wel begrijpen, maar dat je helemaal niet aan die mevrouw dacht, die zo goed voor je zijn wou, dat was verkeerd. Je dacht zeker zo aan je zelf, dat je al het andere vergat, is het niet?”

„Ja, ja,” zegt ze, „ja . . .”

„Dat is niet goed meiske. Hoe zou jij het vinden, als het bed leeg was van een meisje dat je zo vriendelijk bij je gehaald had? Hoe zou je dat meisje vinden, dat zonder wat te zeggen wegliep? Nee, nee, zó moet het niet.”

Ze trekt Andra dicht tegen zich aan. Dat meisje, dat wild en hartstochtelijk worden kan, als de dingen niet naar haar zin gaan, dat meisje, dat nu stil en verdrietig wordt, nu oma zo zacht en lief tegen haar praat.

Dat meisje, dat net als de kinderen in Holland alle dagen weer moet leren vechten tegen de zonde, maar dat ook weten moet, dat die zonde en dat kwaad vergeven worden, wanneer ze daar berouw van heeft.

„Stil maar, meiske, nu moet je niet huilen. Wees nou maar blij, dat je hier bent. Oma had het misschien ook een beetje

beter moeten doen. Die had je misschien hier moeten houden, maar de schipper dacht, dat het te druk was en ik dacht het zelf ook. We moeten wel es wat aandurven. Ik was misschien niet dapper genoeg.”

Dapper . . . denkt Andra, daar is het woord weer, het woord van moeder en vader.

„Hoort u, hoort u,” zegt Andra, „ik ga morgen zelf naar die mevrouw en ik ga het eerlijk zeggen, dat het lelijk was om zo weg te lopen.”

„Best hoor, kind. En ga nou maar mee. Doe maar erg zachtjes en kruip maar bij Geertje in de kooi. De schipper kan wel een nachtje op een bed op de grond in de roef slapen. Morgen zien we wel weer. Maar zachtjes, de kinderen mogen niet wakker worden.”

Ze sluipen het trapje af, Andra vlug en gemakkelijk, oma voorzichtig en moeilijk. Ze helpt Andra en legt een vinger op de mond.

De olielamp brandt op de vensterbank. O, dat is een heerlijk gezicht, dat achteronder en de twee warme kooien zo vlakbij. Ze kruipt voorzichtig over Geertje heen en schuift in het hoekje. Oma gaat weer naar boven.

Nu ligt ze daar, warm en veilig. Och ze heeft niet eens haar gebedje opgezegd. Ze knielt in het hoekje van de kooi, ze duikt met haar hoofd in het kussen. „Trouwe Vader . . . trouwe Vader . . . Laat mij van uw grote kudde . . . toch een heel klein schaapje zijn . . .”

Dat mooie, Hollandse versje dat ze meeneemt naar huis, mee naar haar land, mee naar moeder. En ze weet best, wat dat betekent: een schaapje van de kudde. Dat betekent ook dat, wat oma gezegd heeft . . . niet alleen om je zelf denken, dat betekent ook dapper zijn . . . dat betekent ook: niet zo maar

boos en woedend worden . . . Dat betekent zoveel . . . een schaapje zijn van de kudde.

Het licht van de olielamp in de ijzeren ring maakt lange, vreemde schaduwen . . .

Schipper Donker loopt de weg terug naar zijn schip. Hij denkt aan het gesprek met mevrouw Van Vliet. Alle lichten brandden, toen hij aankwam. Hij is bijna over de stoep gestruikeld, zo hard liep hij. Alles heeft hij uitgelegd. Dat was geen prettig werkje. Maar mevrouw was niet boos. Ze zei: „Ik weet wat heimwee is. Ik kan er wel wat van begrijpen. Als ze het maar even gezegd had. Ik schrok zo.”

De schipper heeft zijn pet om en om gedraaid in zijn handen. Hij zat daar zo vreemd in die grote kamer, op die mooie stoel. Het leek wel een zaal.

„Ja,” zei hij „het spijt me erg, nou hebt u al die moeite voor niks gedaan.”

Maar mevrouw Van Vliet schudde het hoofd.

„Nee, toch niet,” zei ze. „Echt niet. Ik zou er zelf nooit aan gedacht hebben om zo'n schaapje bij me te nemen. Toen mijn broer het vroeg, dacht ik: Waarom heb ik nooit eerder zo iets gedaan. Nu denk ik: Er zijn misschien meer stakkerds op de wereld, die veel erger heimwee hebben. Misschien . . . misschien . . . kan ik zo'n arm kind in huis nemen. Een kind dat geen ouders meer heeft bijvoorbeeld. Dat moet je soms door zo iets wel eens leren. Als zo'n kind bij me wenen ging, zou het geen heimwee meer hebben en . . . ik . . . ook niet meer misschien.”

Toen is hij opgestaan.

Hij legde twee handen op de tafel. Dat was zo zijn gewoonte. En hij zei: „God zegen je, mevrouw.”

Het klonk plechtig in die grote kamer, die zo deftig was. Hij

kon niet anders dan het zo zeggen. En toen is hij weggegaan. Nu is hij op stap naar zijn schip. Dat donkere kind moet op het schip blijven. Ze zullen alle krachten inspannen en oma helpen. Dan moet het gaan.

De volgende morgen wordt Geertje het eerst wakker. Ze schiet overeind in bed: o ja, ze slaapt bij vader! Het is half donker in het achteronder. Ze steekt een hand uit. Dan valt haar mond wijd open van verbazing. Ze trekt zo hard aan Andra's arm, dat die met een schreeuw wakker schrikt. Maar ze legt tegelijk een hand op haar mond. „Stil hoor, stil. Voor oma. Die slaapt nog. Stil hoor, ik zal alles vertellen.” Ze vertelt en vertelt en vertelt. Geertjes ogen schitteren van plezier. Als ze alles weet, legt ze een arm om Andra's hals. „En nou blijf je hier. Fijn zeg. Fijn!!!” Andra vertelt nog verder. Ze vertelt van de grote slaapkamer, van het grote lege bed . . . Ze liggen dicht tegen elkander aan, als twee zusjes, als twee dikke vriendinnen . . . „Enne . . . en toen . . .” zegt Andra. „Ja . . . aaaaa, ja . . . enne . . .” zegt Geertje. En dan slapen ze zo maar in, de armen om elkander heen. Zo ziet Teuntje die twee, als ze een half uur later wakker wordt. Ze geeft een schreeuw van schrik, zodat oma ook wakker schrikt. En dan worden ze allemaal wakker en lijkt het wel feest in het kleine achteronder.

7. Kinderen van één vader

Het valt mee met moeder! Als ze de volgende dag in het ziekenhuis komen en vader kans ziet de dokter te spreken te krijgen, zegt hij dat moeder met een week of drie, vier, wel weer naar huis zal mogen.

Drie, vier weken . . . Geertje en Teuntje en Andra vinden het een hele tijd. Maar vader is in een feeststemming, hij had al op zes weken gerekend.

Andra doet verschrikkelijk haar best, Andra . . . en Teuntje en Geertje.

Het gaat wel eens mis en er zijn dagen bij, dat het oma veel te druk is, want kinderen kunnen niet gemakkelijk stil zijn en ze vergeten zo gauw, dat een oud mens daar niet meer tegen kan.

Maar als Andra haar 's avonds zo hartelijk om de hals valt en haar zo stevig een kus geeft op haar magere, oude wang, dan denkt ze: Ik ga vanavond vroeg naar bed, dan kan ik er morgen weer tegen.

Er staan nu twee lijsten met kruisjes boven de kooi.

Eén tot de dag, dat moeder thuiskomen zal en een tot de dag, dat Andra vertrekken gaat.

Dat Andra vertrekken gaat . . . Ze verlangt hevig naar haar eigen moeder en tegelijk doet het ergens diep en innig pijn, als ze eraan denkt voorgoed van het schip te gaan.

Niet meer varen? Niet meer in de kooi 's avonds? Niet meer Geertjes arm om haar heen? Geertje slaapt nu samen met vader. En zij, Andra, met oma. Teuntje ligt in het ledikant van Jan, dat gaat nog net. Helemaal recht kan ze er niet in, maar vader heeft gezegd: „Als je benen krom groeien in die paar weken, trekken we ze later wel weer recht. Het zal zo'n vaart wel niet lopen.”

Ze kunnen de tijd haast niet afwachten, dat moeder thuis-
komen mag. Ze hebben alle centen en dubbeltjes uit de
sparpot bij elkaar gedaan om het feestelijk te maken.

Nog een week, nog vier dagen.

Daar is vader. Het is een mooie, zachte dag vandaag.

De schipper staat midden in de roef.

„Luister,” zegt hij, „ik moet morgen varen. Binnenvaart.
Een vracht die ik niet kan laten schieten. Ik ben naar het
ziekenhuis geweest en wat denk je? Moeder mag naar huis.
Vandaag nog, als ze kalm aan doet!”

Nu denkt zeker niemand er meer aan, dat oma oud is, al bijna
tachtig jaar. Nu denkt oma er zelf zeker ook niet aan, dat ze
geen achttien meer is. Waar komt anders al die herrie van-
daan? Ze schreeuwen en roepen door elkaar van plezier.
En Teuntje en Geertje en Andra zijn vijf minuten later met
het geld in de hand geklemd de wal op om van alles te kopen.
En ze weten niet eens goed of vader wel gezegd heeft, dat het
goed was.

Als het drie uur is, is de roef gezellig en feestelijk.

Er staan bloemen in kleine en grote vazen. Er staan bruids-
suikers en een kleine taart. Er hangen slingers langs de petro-
leumlamp en de vlag wappert zo hevig op het achterdek, als-
of de wind er expres voor opgestoken is. Jammer, dat Jan
er nog niet is, maar dat is nog te druk. Moeder moet nog heel
voorzichtig aan doen en de eerste dagen helemaal blijven
rusten.

Drie uur. Drie uur zou vader er zijn met moeder. Ze moesten
moeder hier opwachten.

„Is dat niet een auto, oma?”

„Ja kind, maar die gaat door.”

„We gaan even op de kant, oma.”

„Toe maar, hoor, doe voorzichtig.”

Ze vliegen de loopplank over, springen aan de kant. Hollen heen en weer. En dan is hij daar.

Och, dat lijkt nu nog zo vreselijk ziek, maar dat valt mee. Twee mannen dragen moeder op een brancard op het schip. Vreselijk, wat gaat dat moeilijk. Ze lopen er met z'n drieën een beetje bedremmeld achter.

Maar als de mannen weg zijn en moeder op de ruststoel ligt, is alles als vroeger.

„O, kinders, wat is alles mooi. Kom eens dicht bij me. Ik zal maar niet meteen lopen. Een kus alle drie, u ook, oma. Omdat u zo heerlijk gezorgd hebt.”

Hoor, op 't dek wordt het druk, ze gaan beginnen met laden. Het leeft weer op het schip. De knechts lachen en zingen, vader moet erbij komen. En als de eerste feestroes in de roef voorbij is, gaan ze varen. Geertje en Andra staan op het dek, als het schip wijkt van de wal. Ze klimmen op de luiken en staan hoog uit te zien naar het dorp, dat kleiner wordt, naar de straten, die overgaan in weiland.

Daar staan ze, in de zon en in de wind. Achter hun ruggen is de roef. De roef, waar moeder weer is, die mee uitvaart, die mee uitziet over het wijde land, dat ze liefheeft.

Een zwerm meeuwen zwalkt om het schip, strijkt neer op het groene land. Verder, al maar verder. Een schippersfamilie weet van gaan en komen, weet van reizen en trekken. Hier laat hij wat en daar laat hij wat. Hij kan niet blijven op eenzelfde plaats, hij moet verder.

Vader heeft een losse knecht aangenomen, nu moeder niet bij het rad kan zijn. Het zeil staat strak in de wind.

Het zal niet lang meer duren, dan legt moeder de sterke handen weer om het rad, dan poetsen moeders handen het koper weer, tot het glanst als goud.

Zon en water en wind!

Voort, voort, voort . . . de wereld door, al maar verder, al maar door. Verdriet en moeite en vreugde. De wind waait die woorden langs hun oren. Ze staan lachend en gelukkig op het dek: de schipper en de kinderen. De zon schijnt recht door het raam van de roef. Twee gezichten glanzen op eenmaal in een milde gloed: het gezicht van een jonge en van een oude vrouw.

Weer een dorp . . . en weer weiland, een klein, langgerekt park! Zon en water en wind! Een scherp gespannen zeil, een schipper met de pet scheef op één oor.

Dit, denkt Andra, dit zal ik nooit meer vergeten. Als ik thuis ben, zal ik hier dikwijls naar terugverlangen.

Ze legt een hand op Geertjes schouder.

„Nu nog maar één lijst met kruisjes,” zegt ze. „En er staan er niet zoveel meer op.”

Geertje schrikt op. „Nee hoor, je gaat niet weg, nog lang niet. Nee hè?”

Andra geeft geen antwoord. Een kind, dat lang van huis geweest is in een ver, vreemd land, wordt daar wijzer en ouder van. En daarom zegt ze niets en lacht zachtjes en denkt aan haar moeder en aan dit schip.

Zon en water en wind!

Ze staan heel dicht bij elkaar, twee kinderen . . .

Kinderen van één Vader . . .

Hoe kan de tijd zo verbazend snel gaan? Oma is al lang weer naar huis. Moeder loopt al lang weer door de roef, staat al lang weer achter het rad.

Kleine Jan is al lang weer thuis.

Boven de kooi hangt de lijst met kruisjes, maar er staan er nog maar zes. Zes dagen . . . wat zijn zes dagen?

Moeder pakt en zorgt, vader koopt en sjouwt. De kinderen

kijken toe. Er mag een groot pakket worden opgestuurd naar Andra's huis. Andra krijgt van alles mee: etenswaren, kleren, boeken.

Het afscheid nadert.

Hoe snel gaan nu de dagen.

De laatste avond liggen ze weer met z'n drieën in de kooi.

Ze praten zo lang, tot moeder komt waarschuwen. Dan is Teuntje de eerste die slaapt.

Geertje ligt nog even wakker.

Ze kijkt naar het donkere hoofd naast zich. Ze wil nog wat zeggen, ze zal zeggen . . .

Ook Geertje slaapt in. Dan ligt Andra nog alleen wakker.

Het schip deint zachtjes heen en weer. Ze liggen weer aan de kant. Morgen brengen ze haar naar de trein.

Morgen zal ze voor het laatst het schip zien, zal ze voor het laatst . . . Maar morgen zal ze ook naar moeder reizen . . .

Ze lacht zachtjes.

De maan schijnt door het kleine poortraam. Hij schijnt over de drie gezichten in de hoge, warme kooi.

„Kom Andra”

Ze moet even kuchen, als ze de voet aan wal zet, als ze omziet naar het schip, dat zachtjes schommelt.

„Kom Andra.”

Moeder pakt haar bij de hand. Geertje loopt aan de andere kant. Op het dek staat vader en wuift met zijn pet. Hoe kan het nou, dat zo'n grote, stoere schipper langs zijn ogen wrijft? Hoe kan het nou, dat een lang, donker meisje de lippen stevig op elkaar moet persen?

„Kom Andra.”

Dat zegt moeder voor de derde maal, als ze de hoek omgaan van de haven en Andra nog een keer omkijkt naar het schip.

De schipper staat nog op het dek. Hij zwaait met zijn pet. Dan is het schip voorgoed verdwenen.

Bij de controle moet Andra verder meegaan met de leider. Ze mogen wel wachten om de trein voorbij te zien rijden, waarin al de kinderen meegaan.

Geertje slaat twee armen om de hals van Andra.

„Daag,” zegt ze en verder komt ze niet.

Teuntje duwt haar gezichtje diep in de zwarte krullen.

En dan stopt Jantje haar opeens twee dropjes in haar handen: „Die zijn voor jou, hooj, van Jantje!”

Het breekt de spanning.

De leider wenkt.

Moeder bukt zich diep over haar heen.

„Dapper zijn, Andra. Grote dochter. Nou ga je weer heerlijk naar je eigen moeder.”

„Ja,” zegt ze, „ja . . . ja naar moeder . . .”

Dapper en je eigen moeder . . . dat zijn de woorden die in haar naklinken, als ze de wachtkamer ingaat en tussen de andere kinderen verdwijnt.

Buiten wachten moeder en de kinderen.

Wachten duurt lang. Ze lopen heen en weer en nog eens heen en weer. Maar eindelijk wordt de spanning groter. De trein zet zich in beweging. Ze zoeken ingespannen of ze Andra kunnen ontdekken.

Daar, daar is ze! Haar hand wuift, ze zwaaien . . . zo hard ze kunnen.

Het duurt een ogenblik.

Weg is Andra Sabo, het Hongaarse meisje. Weg naar haar eigen land, naar haar eigen huis.

Ze staan daar nog en kijken de trein na, die harder en harder wegraast naar vreemde verten.

„Kom,” zegt moeder, „we gaan weer naar het schip.”
Ze lopen naast elkaar. Het is zo vreemd en leeg, dat Andra
daar niet bij is nu.

Op het schip wappert de vlag.

„Over twee uur varen we,” zegt vader. „Gelukkig dat je er
weer bent, vrouw. Het is druk straks.”

Het is drie uur, als het schip loslaat van de wal.

Daar gaan ze weer. Ze gaan vanavond het IJsselmeer over.
Moeder is in de roef. Teuntje speelt met Jantje in het achter-
onder. Geertje staat op het dek.

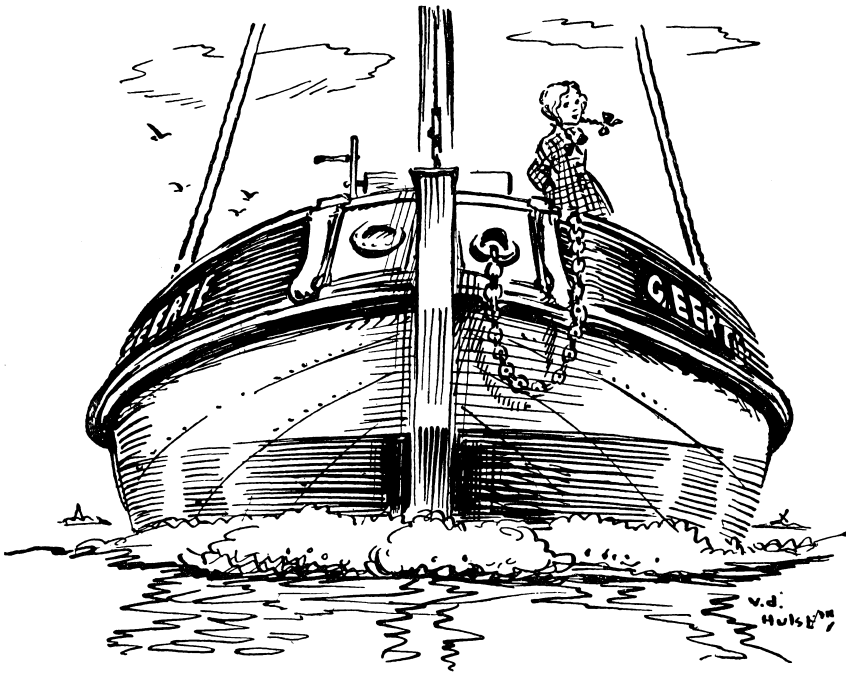
Daar gaan ze weer. Straks zijn ze op het grote meer.

Geertje denkt aan die nacht met Andra . . .

Ze gaat weg van het dek. Ze zal maar naar moeder gaan, het
is nog zo vreemd zonder Andra.

Hoever is Andra nu?

Als ze de stuurhut inkomt, hoort ze moeder zachtjes zingen:
„Kind'ren van één Vader, reikt elkaar de hand . . .”

INHOUD

1. Op de tjalk	7
2. Het meisje uit Hongarije	24
3. Kinderen van het water	36
4. Als de storm opsteekt	53
5. Een grote schrik	65
6. Heimwee	77
7. Kinderen van één Vader	93